

predenja Jožef Strobah svojo cesarsko službo lani doslužil; de ima tedaj zdaj časa dovolj, v českim predenji učiti in za tega voljo tudi na deželo iti, če ga kdo zató poželi.

Beseda na nedelske šolarje ob novim létu.

(Konec.)

I. Perve stare, gerde in zamazane bukve nar poprej odprêm; nič lepiga v njih zapisaniga ni, kér te bukve so: „bukve vesti.“ V teh bukvah so zapisani gréhi pretečeniga léta in življenja, ki smo jih storili z mislimi, z besedami, z djanjem in z opušenjem dobrih dél; — v njih tudi tvoji pregreški zapisani stojijo, ljuba mladost! Bêri te černe bukve za meno, in našla boš v njih černe pičice, ki so pregreški tvojiga dela. Bêri: ali nisi bila terdovratno nepokorna svojim staršem in učiteljem, si jih vselej rada ubogala, rada v šolo hodila, in se pridno učila? Si vsako jutro, opoldan in zvečer, pred jedjó in po jedi, pred delam in po delu, pred šolo in po šoli pobožno molila? Si komu na skrivnim kej vzela, ali se z premislikam zlagála, ali koga po krivim tožila, ga hudo opravljala in oponašala? Si se pri božji službi spodobno zadržala — pobožno molila, in Bogá zahvalila za vse prejete dobrote? Si bila miloserčna z živalimi, ki so tudi delo Božjih rok? i. t. d. O ljuba mladost! več ali mánj si se lanjsko léto v tem pregrešila. Koliko lepih naukov so marsikteri v nemar pustili, koliko ur v lenobi potratili, ki bi imeli v šolo hoditi, in se kaj dobriega naučiti! Mnogoterimu vaših verstnikov in verstnic bo žal, de so lepo priložnost v šolo hoditi zamudili, ktera zamuda se težko popraviti da. Léto je vam in njim minulo; vi ste na dobičku, in pridniši zmed vas so v zlate bukve zapisani; uni pa so na zgubi, in ostanejo v černih, gerdih in v zamazanih bukvah kot nevedni divjaki zapisani. — Kaj nam pa je storiti, me bojo poslednji prašali, de vse to popravimo, in de iz černih bukev izbrisani bomo? Kaj — nič družiga ne, kakor svoje pregreške spoznati, se jih kesati, in terdno skleniti, v novim létu se v vsih rečéh poboljšati. — Jelite, de vam te gerde černe bukve nič kaj ne dopadejo? Meni tudi ne; zatorej jih zaprem in na stran položim. —

II. Druge bukve, od nobene človeške roke pisane, lepo bele kot sneg, in z rudečimi čerkami natisnjene, odprem zdaj, in jih zmed vsih knjig za nar potrebniji knjigo štejem. V njih najde žalosten tolažbo, slab krepost, revež bogastvo, neumen učenost, mlačen gorečnost, dvomljiv svetovanje, bolnik zdravje, sužen rešenje, z eno besedo, v njih najdemo vse, kar nas časno in večno srečne storiti zamore. Iz njih so se učili svetniki božji brumno, čisto in sveto živeti in srečno umreti, in marterniki vse krivoverske múke junakoserčno prestat. In ravno v teh bukvah boš tudi ti, ljuba šolska mladost! našla vodbo svojiga življenja, in pravo pot k svojimu Očetu v nebesa. — In te bukve, ktere zdaj z veseljem odprêm, in kterih nikoli zadosti priporočiti ne morem, so: „Jezusovo presveto življenje.“ Njegovo sveto življenje ni družiga, kot izvir goreče ljubezni. Iz góle ljubezni do nas svojih otrók je on na svetim križu umerl, de nas je z Bogam spravil. Solzé in kri, ktere je on prelil za človeški rod, so tedaj tiste rudeče čerke, s kterimi je on bukve svojiga življenja pobarval. V teh bukvah se najde zapisano, de prava modrost je le Bogá poznati, svoj cilj in konec vediti, in svoje dolžnosti poznati in dopolniti; — ta modrost je kralju in cesarju, kmetu pri plugu ravno tako, kot vam, ljubi otroci, potrebna. In v takih rečéh moder biti vam je Jezus v svoji mladosti in v celim svojim življenji nar lepši izgled. — Veliko, veliko koristnih in zveličanskih naukov za te, ljuba mladost! še

v ti lepi knjigi zapisanih najdem, pa sama jih boš brala in posnemala, kér ti létaš želim za vajo v branje „Zgodbe svetiga pisma noviga zakona za mlade ljudi“ v roke podati. Jaz pa zdaj, sicer ne rad, zaprem te lepe bukve, in vam še gorši odprem, ki imajo zlate pismenke, in se zlata in srebra lesketajo.

III. Z veseljem vam tedaj tretje zlate bukve odprêm, ki se jim pravi „Veličastvo nebeškiga veselja“; — v njih stoji z zlatimi čerkami tóle zapisano: „Veličastvo in veselje nebeškiga raja je nezapopadljivo veliko, kér sam večni Bog je svojih služabnikov obilno plačilo.“ Dalje stoji zapisano: „De oko ni vidilo, uho ni slišalo, tudi v serce človekovo ni prišlo, kar je Bog tistim pripravil, kteri njega ljubijo.“ V nebesih je tako veselje, kakor prerok David pravi, de en sam dan v véži Gospodovi je več vreden, kot tavžent dni v naj večim veselji tega svetá; tamkej bojo izvoljeni nasiteni z obilnostjo nebeškiga veselja, kér jih bo Bog s potopam svojiga veselja napajal. — Kdo tedaj od nas ne želi v te zlate bukve večniga srečniga življenja zapisan biti, kdo ne vživati veselje nebeškiga raja? Gotovo boste, moji otroci! v teh bukvah svoje imena z zlatimi čerkami zapisane brali, gotovo enkrat vživati veselje nebeško, tode — de za nebesa se morate truditi, radi se učiti, Jezusa posnemati, po njegovih zapovedih živeti, svoje hudo nagnjenje krotiti, in iz goreče ljubezni Bogú zvesto služiti. —

Tóle so te troje bukve, ki jih vam za novolétnico dam. Varite se prvih černih bukev, de ne bojo vaše iména v njih zapisane; — pridno in skerbno prebirajte druge bukve, in posnemajte Jezusa v vsih rečéh; ako bi vam pa včasih pretežko bilo dopolniti, kar vas druge knjige učijo, o! le hitro tretje odprite, in opomnite se veličastva in veselja nebeškiga raja, kteriga vam je Jezus pripravil; — takó boste lahko in veselo vse storili.

Zdaj vas pa Bog obvari; Bog daj vam in vsim učiteljem, ki se z vami trudijo, še veliko novih lét v milosti Božji doživeti, zdravim in veselim se v šolah znajti, vesele pesme peti, in si obilno bogastva naberati za večno življenje, kar vam iz serca želi

prijatelj vaš J. Zabukošek. *)

Istrijanski Slovenci med Teržaškim in Reškim morjem.

Čudno se mora vsakimu človeku zdéti, de, kér je od družih Slovincov zmiraj kaj govorjenja, se ravno od naših, to je, od Slovincov v Istrii tako malo govori. Oni so ravno tistiga roda, in po njih žilah teče tista kri, kakoršna po žilah drugih slovenskih junakov. — Od kod de so oni prišli v te kraje, se za prav razsoditi ne more, če ravno so se modri in prebrisani možjé že večkrat v tém prepirali. Toliko pa je resnica, de niso vsi od eniga kraja prišli; to se vidi iz njih obleke, iz njih jezika in iz njih navad. Kolikor jih je pri morji, posebno poleg Teržaškiga morja, so si, kér vedno po kupcijah po morji semtertje hodijo, govorjenje in navade od drugih, osobito od Lahov polastili, zató tudi večidel po laško govori, razumejo pa tudi horvaško. —

Drugi, kteri so v sredi dežele, se tudi, kakor bom bolj pozno govoril, v obleki in govorjenji razločijo, in sicer tako, de kolikor se gré bolj blizo proti Terstu in Krajni, toliko več se čuje laških in krajnskih besedí. Naj več čudno pa je ravno pod Učko (Monte-maggiore), kjer so nektere plevanije Vlahov, to je, od takih, kteri se nosijo obléčeni, kakor naši drugi kmetje, in tudi z nami govori po horvaško, med sabo pa imajo drug

*) Pričijoči šolski ogovor ob novim létu, nekoliko okrajšan, smo že lani od častitiga gosp. fajmoštra za Novice prejeli; kér smo ga pa lani prepôzno dobili, smo ga prihranili za letajšnje novo léto. Vredništvo.

jezik, kteriga imenujejo „rimljanski“ ali „vlaški jezik“, in kteriga drugi Istrijani ne razumejo in ne govorijo. Nekatere verstice tega jezika drugi pot. —

Akoravno pa so Istrijanski Slovenci med sabo v eni ali drugi stvari razločeni, se vunder vsi med sabo ljubijo, in so si v več stvaréh in navadah enaki. Večidel so serčni, krepki in za učenost jako pripravi junaki; škoda samo, de je premalo šol, in da so preveč ubogi, pošiljati svoje mlajši v Terst ali pa clo v Gorico v šolo; ravno zato jih le malo hodi v šole, in so večidel kmetje; pa brez učenja so razumni, in spoznajo vsako korist. Že stari Rimljani so poštovali Istrijane, ki so na več mestih, posebno ob morji, imeli svoje hiše, v kterih so več mescov v létu stanovali, kakor pokažejo stari kamni z napisi na hišah in na grobih. —

(Dalje sledí.)

Med in pelin.

Človek, vedno le človek in nobeden drug kakor le človek! Zmirej le on — kakor de bi vse druge stvari Božje na zemlji clo nič ne bile! Ali niso to ošabne, pregrešne misli? Zatorej pa tudi taki ljudje neumno, ubogo, nedolžno žival terpinčijo in mučijo brez vesti, za nečimerniga, hudobniga, prevzetniga človeka pa, kterimu je Bog pamet dal, de naj lepo živi in de se sam lahko krivice varje, se potegovajo, zato kér je — človek. Zares! to se ne pravi Stvarniku vsih stvari služiti; tako ravnanje je nasprotno namenu stvarjenja, pravici Božji, človeški pameti in človeški dostojnosti, in je očitno znamnje človeškiga napuha, gerde ošabnosti, njegove silne prederznosti! Človek v svoji strasti je nar grozovitniši živina, pravi star pregovor, in res je to. Če vidimo okoli sebe ljudi brez iskricice ljubezni do vsih bližnjih stvari, napuhnjene in ošabne, — bi skorej rékli: oh, kako lepo bi bilo na svetu, ko bi nič ljudi na njem ne bilo! Fr. Gräfer.

Oznanilo natoroslovskih bukev.

Pred nekimi mesci je dal naš slavni natoroslovec gosp. Ferd. Šmidt nemške bukvice na svitlo, ki nam naznanijo vse dozdej od njega na Krajskim najdene, na suhim in v sladkih vodah živeče polže in ostrige (mušeljne), in nam tudi kraje pokažejo, v kterih se ena in druga imenovanih žival najde, kterih je okoli 200 plemén dozdej znanih. Hvale vredne bukvice, krajski šolski mladosti posvečene, se imenujejo „Systematisches Verzeichniss der in der Provinz Krain vorkommenden Land- und Süßwasser-Conchylien mit Angabe der Fundorte von Ferd. Jos. Schmidt in Schischka“, ki nam razodenejo tudi v tem razpôlu živalveliko natorno bogastvo, s kterim je naša domovina obdarovana. — V teh bukvicah popiše tudi gosp. Šmidt dozdej še malo znano, pa zavolj natorne imenitnosti obiskanja vredno, 4000 sežnjev dolgo prepád ali luknjo med pečinami Zaternike in Pokluka na Gorenském, ktero vsacimu botanikarju in sploh natoroslovcu obiskati priporoči. — Mi pa priporočimo pri ti priliki vsacimu natoroslovcu in popotniku, ki pride v Ljubljano, de naj gré tudi gosp. Šmidta v Šiško nad Ljubljano obiskat in njegovo nabéro krajskih metuljev, kebrov, ostrig i. t. d. ogledat, ki je v resnici ogledanja vredna. Prijazni gosp. Šmidt mu bojo radi svoje zaklade pokazali. Dr. B.

Priporočilo noviga slovanskiga časopisa.

V Bèrni je ob novim létu začel izhajati nov slovanski časopis pod naslovom: „Týdenník, listy poučné a zábavné“, kteriga smo že lani v 49. listu napovedali. Vsak četertek pride en list na veliki pôli

na svitlo, in veljá za celo léto 5 gold. za pol léta 2 gold. in pol, za četert léta pa 1 gold. in 15 krajc. Glasovito imé vrednika, gosp. Janeza Ohérala, ki se nam je tudi z vredništvm letašnjiga nemškiga kolendra (Jurende's Mährischer Wanderer) práv prikupil, nam v napovedaním časopisu, ki bo mnogoverstne podučivne in kratkočasne reči za vse stanove obsegel, nam je porok, de imamo kaj izverstniga pričakovati, in prvi na svitlo dani list nam tudi poterdi, de se bo týdenník kmalo vsim prijatlam slovenšine prikupil. Obsežek perviga lista je: „Uvod. Osady chorwatske w Morawe. O nowem wrtacim náčini (s podobami). Literatura, nowe knihy. Dopisy z Prahy, z Widne, z Lublani, z Belohradu. Domáci zprawi z Brna, ze Židlochovic, z Iwančič, od Slawkowa. Denni kronika. Průmysl, řemesla, polni a domači hospodařstwi. Obchod: Ceny obilni. Bursa Widenska. Naše nebe. Kwětena. Kolendar historičky. — Swatopluk (pesem). Sirotek. Listky (pesem). Satyra (pesem). Prostducha odpowěd“. — Imenovani obsirni in dobro izvoljeni obsežek perviga lista bo tudi našim Slovencam nar veljavniši priporočilo noviga Marskiga časopisa, kterimu práv srečno pot po vsih slovenskih deželah vošimo. Dr. B.

Oznanilo novih slovenskih bukev.

„Kratka slovenska slovnica (gramatika) za pervence“, vsa slovensko pisana in na svitlo dana od gosp. Dr. J. Muršeca, učenika veroznanstva pri st. st. meščanski šoli v Gradcu, se dobí tudi v Ljubljani pri gosp. Blazniku za 10 krajc.

Demorodna novica.

V Novim mestu na Dolenskim so na sv. treh kraljev dan zbrani domorodeci igrali Linhartovo krajsko komedijo v 5 delih spetjem, pod imenam „Veseli dan ali Matiček se ženi.“ Okoli 300 ljudi je v gledišu v kazini zbranih bilo, ki so toliko dopadajenja na ti veseli igri našli, de je bila v nedeljo potem v drugič igrana. Gospodje igravci, gospé in gospodične igravke: vsi so se práv po mojstrovsko obnesli.

Zastavica.

Tukaj, predragi! iz zastavice té
Šest čerk porabi za moje imé. —
Cerka v naravi se perva dobí,
Druga v močvirji očitno stoji,
Tretja v povodji, v nevarnost' se sliš',
V mahi četerto, alj v kôpi dobiš,
Peto pri rdorcu boš najdel lahko,
Šesta junake končala ti bo.
Ako prijatelj! razumiš versté,
Lahko povedal boš moje imé.

Emanuel Tomšič.

Današnjimu listu je perdjan 1. dokladni list.

Žitni kup. (Srednja cena).	V Ljubljani		V Krajnji	
	S. Prosenca.		3. Prosenca.	
	gold.	kr.	gold.	kr.
1 mernik Pšenice domace	—	—	2	40
1 » » banaške	2	37	2	45
1 » Turšice.....	—	—	1	52
1 » Soršice.....	2	15	2	20
1 » Rěži.....	1	57	2	6
1 » Ječmena.....	1	33	1	40
1 » Prosa.....	1	45	1	44
1 » Ajde.....	1	23	1	28
1 » Ovsaa.....	1	2	1	2

Cena prešičev na somnji v Krajnji:
Prešiči po 9, 7 in pol, in 6 in pol krajc. funt. —
Spěh po 23 in 24 gold. cěnt.

njih plačila, jim po toči storjene škode in dodeleniga povračila prejel: me ni bilo treba lani clo nič k temu nagovarjati; prederzmem se, grem po vsih nogradih pogledat svoje grojzde, najdem, ko bi ga brat bratu dal, bi moglo 1774 gold. vredno biti, in pošljem v Ljubljano 48 gold. 7 kraje. in še od vsacih sto sadne vrednosti po 10 kraje. za vse stroške oskerbniskiga društva, te dej vkup 51 gold.

Na 25. dan po poslanih in že pozabljenih denarjih pride huda ura; toča mi nekatere ngrade takó oklesti, de je bila cenjena škoda 388 gold. 27 kraje. Verjemite mi, dragi bravci, de serce me ni tako močno ko drugekrate bolelo; mislil sim si, za mojih 51 gold. bo vender kej povračila. 30. listopada je bila v Terstu rajtinga sklenjena, in že čez 8 dni potem prejmem od gosp. Karingerja iz Ljubljane svojih 338 gold. 44 kraje. z naznanilam, de so mi še 49 gold. 43 kraje. dolžni ostali. Veliko raji bi bil vidil, de bi mi ne bila toča bila; kér sim pa pri nesreči za svojih 51 gold. prejel 338 gold. 44 kraje. in še up imam 49 gold. 43 kraje. prejeti, se mi zdi, kakor de bi mi bili ti denarji z nebes padli, in ne morem od menj, kakor de se tukej visoko veljavnimu oskerbniskimu društvu v Terstu in gosp. J. Karingerju za njih blagovoljno skerb in prizadevanje za občinsko dobro očitno zahvalim, in to kar koristno napravó vsim umnim kmetovavcam serčno in do živiga priporočim. Zavarovanja zoper točo ne bom svoje dni več pozabil, pa tudi moje sosede je to spodbodlo, de bodo raji v to bratovšnjo stopili.

Lani so že bili v našim društvu za 874,736 gold. zemeljskiga sadú zavarovali — tedej še enkrat toliko kot predlanjskim — zložili so bili 13,201 gold. 44 kraje. Toča je bila pa škode storila za 13,488 gold. 44 kraje. Opravniki po deželah so prejeli 660 gold. 5 kraje. — stroški za cenitve škod so znesli 779 gold. 35 kraje.; razdelili so tedej med pobite 11,762 gold. 9 kraje. in ostali so še vsim po primeri dolžni 1726 gold. 35 kraje. Kakor berž bodo dohodki višji od škod, bodo tudi za stanjke zdravovali. Nar več zavarovanih med Slovenci jih je bilo letas v Celjski in Dolenski kresii. — Gosp. grof Koronini na Dolenskim so bili svoj sad, 1760 gold. vrednosti, z 70 gold. in 24 kraje. zavarovali, točna škoda jim je bila cenjena na 720 gold., povračila so prejeli 627 gold. 50 kraje. — Krajci vsih treh kresij so lani zložili v zavarovanje zoper točo le 850 gold. 38 kraje., potegnili so pa za odškodovanje 2188 gold. 18 kraje. — Tako natisnjeno rajtingo lahko vidijo braveci pri vsacim opravniku okoli po deželah.

V Ipavi 1. prosenca 1848.

Jan. Nep. Dolenc, ud c. k. krajnske kmet. družbe.

Slovenska kmetijska šola v Terstu, slovensko v Laških Novicah oznanjena.

Z veseljem smo undan v Teržaškim laškim časopisu (Osservatore Triestino) sledeče slovensko oznanilo v slovenskim novim pravopisu brali, katero od besede do besede radovednim domorodcam v Novicah na znanje damo; takóle se glasi:

Oznanilo.

„Gledé na zadovoljni izid mestne kmetijske šole pretečeniga léta oznani podpisani ces. kralj. magistrat, de se bodo tudi letas bravno-kazavni poduki v slovenskim jeziku za kmečke mladenče tega teritorja davali. Začeli se bodo 26. dneva tekočiga mesca po gospodu Jerneju Radicu *),

*) Kér nismo od te koristne slovenske kmetijske šole za kmečke mladenče dozdej nič vedili, bi nam častiti gosp. Radic močno vstrégli, ko bi nam hotli od te hvale vredne Teržaške naprave kaj več povedati. Vredništvo.

k temu namenjenimu učeniku, in bodo sledili zaporedama vsaciga nedeljniga jutra zgodaj. — Povabijo se s tem starši in varhi, de naj obernejo v prid svojim sinovam in svojim pitomcam (mladenčem izročeni) to koristno napravo, ktere namen je pomnoženje potrebniga kmetijskiga znanja med kmeti tega teritorja, in tako tudi pomnoženje njih sreče prihodnje. — Naporedati se znajo solarji županam ali oskerbnikam zunanjih sosesk, kakor tudi v hiši šole kmetijske.“

Od ces. kralj. magistrata v Terstu

14. grudnia 1847.

Istrijski Slovenci med Teržaškim in Reškim morjem.

(Dalje.)

Nar prvo vam hočem enmalo popisati vére, prave in napčne, in tudi nekatere vraže našiga ljudstva.

Dragi Slovenci! vi radi berete od Amerike, od Jeruzalema, in clo od daljne Kine kaj noviga, od navad teh divjakov i. t. d.; ne boste le tudi brali navad tistiga ljudstva, katero je po svoji kervi rodbina vaša? —

Vsi Slovenci Istrije so pravoverni kristjani; samo malo jih je Gerkov. Oni so prava bramba resnice, in brez od več jih pohvaliti, véim, da večidel bi radi dali svoje življenje za véro svojih starejih. Oni se vadijo molitve in stvarí stalne (dogmata) naše sv. vére od svojih redovnikov (duhovnikov), ktere jako častijo in spoštujejo. Sveti Oče Papež in prečastljivi škofi so jim, kakor svetniki z nebes. Za veliko čast in za posebno poviksanje si imajo, ako kak redovnik doide v njih hišo, in da se, kadar mu po navadi jesti in piti ponudijo, posluži. Res je, da so tudi nekteri med njimi, kateri ne spoštujejo ne cerkve, ne redovnikov; pa — kaj émo — med vsako pšenico se ljulika najde. — Oni se stalno deržijo vsiga, kar nam naša s. katoljska cerkev zapoveduje, in če bi kdo kaj protivniga govoril, ali pa se rugal (norca delal) z Božjimi stvarmi, mu bo valje odgovoril: „Naša svita majka cirkva ovo vadii zapovida“ (Naša sveta mati cerkev to uči in zapoveduje).

Nar veči spoštovanje pa imajo do presvetiga rešnjiga Telesa, katero imenujejo „prisveto Tilo“. — Za tem pa imajo posebno spoštovanje do Marije; kadar pride kak Njeni praznik, se pred ta dan postijo, naj bo post zapovedan, ali ne. — Ime Jezusovo in Marije, kakor tudi imena svetnikov in svetnic Božjih ne bodo nikdar izrekli, brez da bi valje tudi ne izgovorili: „Slava ino čast njima budi“. — Ne možkiga ne ženske ne boš najdel, da bi ne nosil zmiraj kronice (paternoštra) v žepu. Ravno pri ti priliki vam pa hočem tudi neko prazno véro od njih povedati. Oni mislijo, de molitva samo za tistiga veljá, kteriga je kronica, ne pa za tistiga, kateri moli na-njo; zató ne bo nikdar nobeden na kronico kakiga družiga molil, in če kdo najde kakošno kronico, jo da valje nazaj, misleči, da mu ne more biti koristna. —

(Dalje sledi.)

Černe in zlate bukve.

Pervi list létašnjih Novic je grajal Šiskarje, ki so gosposkniga ukaza pričakovali, de bi si stezo čez sneg do Ljubljane naredili. Kaj bote pa od tistih kmetov rekli, kateri, desiravno od gosposke povelje zadobivajo k taki ravnavi, pa se mu v bran staviti začno? Kaj ne, de so za take gerdúne černe bukve še premalo černe, in de po vsi pravici ojstre kazni ali štrafinge zaslužijo? —

Smeledniška grajsina je že pred nekterimi léti dala narediti snéžen plaz ali mašino *), de jo od vasi do

*) Ktero v podobi danes bravecam podamo, de bi si jo povsod napravili, kjer dozdej še ni znana. Vredništvo.

Varite, varite se z žerjavico stanjša gréti!

Spet je ogljeni púh mlado deklé zadušil. Pred sv. 3 kralji greste Roza in Jovana, hčeri Matijata Godna, kmeta pri sv. Katarini nad Teržičem, ob devetih zvečer spat. Drugo jutro, na sv. tréh kraljev dan, ju mati že ob štirih k prvi maši kliče, in kér se ji nobena ne oglasi, gré in spavnico odpré. Gróza jo spreleti, ko ji hud puh skorej sapo vzame in ko vidi svoji hčeri v smertni nevarnosti. Neutegama obedve iz spavnice nesó in urno po zdravnika pošljejo, kateri si je na vso moč prizadeval, da bi ju smertni nevarnosti odtel; todé pri Rozi, 29 lét stari deklini, je bilo vse zastoj; Jovano je pa še le čez 14 ur k življenju obudil. Ta je zdej povedala, de je bila Roza zvečer okoli šestih pisker živiga kovaškiga oglja v spavnico prinesla, jo dobro razgreti, kteriga je pa, predm ste šle spat, zopet vùn nesla. Po večerni molitvi, nič hudiga mislijoči, ste v razgreti spavnici sladko zaspale, kjer se jima je bila imenovana nesreča pripetila.

De bi se pač ta žalostna prigodba povsod razglasila in ljudi učila, kakó nevarno je v tacih hišah spatí, ki so bile z žerjavico razgrete, ktera človeka zaduši.

Istrijski Slovenci

med Teržaskim in Reškim morjem.

(Dalje.)

Kar pobožnost naših Slovencev zadene, se razodeva pri vsakim delu, pri vsaki priložnosti, posebno pa pri kerševanji, pri ženitvah in pri pogrebih, česar se bode vsak kmalo lahko prepričal. —

Nar bolj pa jih moram pohvaliti zavoljo njih postrežnosti in prijaznosti do popotnikov, ktera se večidel tudi med drugimi Slovenci najde. Nej je Slovenec ali Lah, Nemeec ali kdor hoče, samo de pride v hišo našiga kmeta, se mu, če ne družiga, precej kruha in vina ponudi; pa zlo bi se tudi popotnik zameril, ako bi ne hotel piti, kadar se mu, ponudi; mislijo si, de nima zaupanja va-nje, in zavoljo tega tudi oni njemu ne virvajo, kér imajo ta pregovor: „Čovik braz vire, vire ni je dostojan.“ — Kadar pa kdo ž njimi prijazno govori, posebno če jim ponudi duhana (tabaka), so berž ž njim prijatli, in radi mu postrežejo, kolikor jim je mogoče. Zmiraj se domišljujejo beséd našiga Izveličarja, de „kdor sprejme ubogiga brata, njega sprejme.“ Lepo je viditi, kako radi, čeravno sami ubogi, podelijo siromaku, in kadar se jim v cerkvi napové, de je oginj ali kakošna druga nesreča uboge zadéla, jim po svoji moči pripomorejo. —

Naši Slovenci radi spoštujejo tiste, kateri so gospoškiga ali plemenitiga rodú. če se le dobro ponašajo. Prevzetnežev in bahačev (oholih) pa ne morejo terpeti, in se radi iz njih rugajo. En izgled tega nam pové časopis „Istria“ v 26. in 27. listu pretečeniga léta. Prišli so namreč neki kmetje v mesto, ter so šli kavo pit. Bil je pa v kavarnici eden tistih bahačev, kateri nimajo drugiga dela, kakor samo Bogu vreme (čas) krasti in rugati se iz iskerniga (bližnjiga) svojiga. Bahač z veliko brado — in to se vé — z ojtrogami na nogah, se je počel njim rugati, rekoč: „Sada, kad i kmet počel jest kavu piti, budemo mogli mi drugi na duplo bolj drago ga pititi.“ — Pa lepo jo štorkež po nosu dobi, — ravno praviga je staknil; vstal je namreč eden izmed kmetov, kateri ni imel ravno toliko prazne slame v glavi, kakor je uni bahač mislil, se mu odkrije, in pohlevno reče: „Pravo imaste, gospodine! jeri i turkinja (tursica) se plati jur drago, kada gospoda počeli su jesti polentu.“ — Molčal je bahač, in se je z dolgim nosam proč pobral, misleč si, de, kdor išče, ta najde. —

(Konec sledi.)

Od šolskih reči.

Kér smo prepričani, de Novice, ki nas k vsimu dobrimu in koristnimu tako skerbljivo spodbadajo, rade oznanujejo, kar se po kmetih veseliga in dobriga godí, naj povedó svojim bravam kakó se je lani tudi Adlešiška šola pod Metliko obnesla. Gotovo bojo šolski prijatli z velikim veseljem slišali, kakó pridno se šole clo po hrovaških mejah Ljubljanske škofije razširjujejo, in kakó vneto jih nekteri duhovni gospodje povzdigujejo in ljubezen do poduka v mladih sercih zmerej bolj vnemajo. Med takimi hvale vrednimi gospodi so pač tudi gosp. Jakšič, kaplan v Adlešču. *) Pri drugih opravkih so še celo pretečeno léto vsak dan po 2 uri otroke v potrebnih rečéh skerbno učili; otroci, ki o vsih Svetnikih 1846 še čerke poznali niso, so pri jesenski očitni skušnji 1847, vpričo gospod-fajmoštrov, kaplanov in eniga Ljubljanskiga bogoslovca, krajnsko natisnjeno in pisano tako gladko brali, de nam je pač vsim pričijočim v serce seglo, posebno ko so na prašanje gospoda kaplana brane povésti svetiga pisma tako lepo povedati vedli. S práv velikim veseljem smo ogleđovali tudi čedno pisanje 13 šolarjev, ki nam je bilo na mizo položeno. — Po dokončanem izpraševanji, pri kterim so se fantiči tako lepo podučene skazali, smo se očitno prepričali, de denarji niso zaverženi bili, ki so jih gospod kaplan za toliko lepih molitevskih bukvic iz lastniga potroška razdaval in ktere bukvice so jim, kakor so pripovedovali, sami častitljivi knezo-škofijski kaplan izbrali in poslali. Od téh duhu mladosti primerjenih bukvic so gospod kaplan za svoje učence po ene in dve po stopnji njih pridnosti in zadržanja lepó z doloženim iménam povezali in za podarenje pred nas položili. Častitljivi gospod fajmošter Kobav so pa še z doklado lastnih trojih bukvic vsim po stopnji naznamovanim učencam te lepe darila slovesno podelili. — Potem gospod kaplan še posebej vsacimu šolarju bukvice od miloserčnosti do žival podajo, in še ni bilo konca. Poslednjč šolski prijatelj, grajšinski oskerbnik gospod Hočevár, vprašaje: kateri je bil vender nar pridniši, v žep sežejo in mu sreberno darilo podelé, kteriga je bil pridni in bós šolarčik tudi potreben. — Ménim, de je to praznično šolsko obhajilo vse prebivavce te fare, kjér se nikoli taciga očitniga izpraševanja in darovanja ni bilo, močno spodbodlo, svoje otroke pridno v šolo pošiljati!

Iz Laškiga.

Obljubi svoji zvést Vam pošljem té verstice iz Laškiga: Naš presvitli Cesar so po ukazu iz Dunaja 9. prosénca terdno sklenili, gerdimu obnašanju neke razvujzdane in nespametne trume na Laškim konec storiti, in so tedej po predstojniku dvorniga vojništva to reč našimu vikšimu generalu (vojnimu maršalu) grafu Radeckitu izročili.

V dokladi Vam tedej v nemškim jeziku to povelje našiga nar vikšiga zapovednika v Milani pošljem, ktero je bilo po Lombarško-Beneškim kraljestvu 15. prosénca oznanjeno, in ktero je tako lepo pisano, de mora serce vsaciga vojaka skozi in skozi vneti.

Tudi naš domorodni regiment pod poveljem slavniga grofa Radeckita stoji, zatorej bo gotovo vsim Krajncom močno vstreženo, té besede slišati, ktere tudi nam vojakam in sinovam krajnskiga rodú veljajo, ktere je ukaz našiga presvitliga Cersarja Ferdinanda na Laško poklical.

*) Ta gospod, kteriga je cela fara serčno ljubila in spoštovala, so po vikšim poklicu Adlešič zapustili. Bog jim daj srečo in svoj blagoslov, kamorkoli se krenejo, veliko dobriga dopernesti! V Adlešču pa naj postavljeni kvas šolskiga izobraženja tudi prihodnjč veselo vré in kipi!

Vredništvo.

bolnikov s hudimi otekljinami, ranami in zmerzljivimi ozdravili, česar smo se tudi mi s svojimi očmi prepričali.

(Konec sledi.)

Miloserčnost do živali.

Kmet na Rusovskim je večidel svoji živini dober; je ne tepe, ne terpinči, ampak z lepim pri živini vse opravi. Čuditi se je, kako živina na Rusovskim rada uboga, in brez pretépanja vse svoje déla opravlja. Pa tudi pticam so Rusi posebni prijatli.

Neki popotnik pripoveduje, da je bil prigodno na somenj prišel, kjer je bilo tudi veliko raznih ptičev na prodaj. Zagledal je na tem somnji gospoda, ki je ptiče ogledoval, in jih za veliko denarjev sila veliko nakupil, in si ceno vsaciga posebej zapisal. Kaj mislite, kaj je on s tolikimi ptiči počel?

Precej tam na somnji je vsim kletke odperl, in vjete revčke izpustil. Nekaj oplasnih se je obotavljalo po kletkah, ko de bi ne hotli vùn, pa primoral je tudi te za unimi v gojzd, v svoje poprejšnje prebivališča.

To lepo usmiljeno djanje mi je v serce seglo, perblizal sim se dobrotljivemu gospodu, in ga očitno hvalliti začel, kakor de bi njemu enaciga ne bilo. Pa odgovoril mi je: „Ni tako kakor vi mislite, nisim sam jez tak. Ko bi vi večkrat med nas prišli, in po naših somnjih se ozirali, bi vi veliko tacih ljudi zagledali, kateri ptiče vjete samo zato kupujejo, de jih potem izpusté. Tako usmiljeno obnašanje nam veselje in tudi srečo prinese.“

O ko bi le tudi kterikrat enak miloserčnik pod Trančo v Ljubljani se podal, in po tem lépim izgledu se obnésel. S koliko veselejim petjem bi ptiči tudi po Krajnskimi modrost božjo oznanovali. Tudi nam bi taka miloserčnost razvešljenje in srečo obrodila. K...c.

Istrijski Slovenci

med Teržaškim in Reškim morjem.

(Dalje.)

Morde si bo kdo mislil, de sim si sam to v glavo postavil, Istrijske Slovence verh vsih drugih hvalliti, in le samo tó, kar dobriga učinijo, od njih pripovedovati. Ne, dragi bravci! to niso moje misli; ampak samo to sim vam pokazati želel, de so si navade — dobre in slabe — med vsimi Slovenci v več stvaréh enake. Tako tudi, kakor so se med drugimi Slovenci našle, in se še dan današnji najdejo, vraže in prazne vére, so bile in so še tudi med Istrijskimi Slovenci.

V pretečenim stoletji so oni večidel vsi vérovali v „štrige“ in prikazni ponočne; zavoljo tega so vsako léto zvonili na predvečerje sv. Janeza Kerstnika, de bi oslabéla in obnemóгла moč njihna, in tako so bili zavérovani v to šégo, de, ko je hotel néki poglavar Sv. Vincenca (mesta v Istrii) zabraniti tó zvonjenje, je bil v nevarnosti, svoje življenje zgubiti. Vés ljud je kričal po mestu: Tužni mi, i naše polje i blago (živina) naše! štrige čéju nas zatreti!“ —

Dan današnji so se take prazne vére zgubile, in le malo jih je še, kateri take kvante od copernic i. t. d. še vérovajo in poslušajo.

Na predvečerje sv. Janeza Kerstnika tudi naši Slovenci užigajo ogenj po gorah, kakor sim vidil v svoji Krajnski domovini; če jih pa kdo vpraša za vzrok, ravno ono odgovorijo, kakor moji domorodni kmetje, to je, de je stara navada.

Tudi v bolestitih se najde sémtertje kaj napačniga med njimi. Res je, de se oni ne strasijo smerti, kakor so dosta pokazali v zadnji Francozki vojski, ko so, pod vladanjem čast. gospoda L— radi zapustili svoj dom in se branili zoper občinskiga sovražnika. Lepo je slišati eniga ali družiga bolniga reči: „Ako volja Božja jest,

da umrem, neka ispuni se volja Božja,“ in: „Grih bilo bi suprotiviti se voljoj Božjoj.“ — Oni v bolestiti valje pošljejo po redovnika, de jih, kakor oni govorijo: „z Božjim orudjam spravi.“ — To pa nekteri napačno delajo, de lekarjem (zdravnikom) ne zaupajo, ampak de rajši vérovajo prevarljivim mazarjem, kateri imajo že v svoji rodbini, kakor mislijo, to otajstvo, de zamorete samo z nekimi molitvami bolestiti zagovoriti. Posebno pa kadar kteriga gad piči, precej pokličéjo kakiga tacih čudodelnikov. On prekriza rano otrovano s svojo roko, in tiho izgovarja téle besede sv. pisma: „I ovo su čudesa onih, koji virvali su vu ime moje: iztirati čéju vraga, govorili budu zajike nove, pohoditi čéju i kačke, i ako budu otrov pili, neče škodovati njima, na bolestne ruke kladati čéju, i izlečili njih budu.“ — Brez Božje pomoči se sicer noben bolnik ne ozdravi — pa človek je dolžan v bolestitih zdravnika iskati, kterimu je Bog vednost dodelil, bolnika ozdraviti. Kér se pa večkrat primeri, de od gađa pičenim otrov (strup) nič ne škodva, jim zavoljo tega ni moč odvzeti njih prazne vére. Veliko umniši in koristniši bi bilo, de bi si poléti nabirali „astramontane,“ ktere tukej za vsakim voglam dovolj raste. (Dalje sledi.)

Ponovljena prošnja.

Preljube Novice! léta 1845. ste v enim sestavku od M. Delimariča milevale naše Prigorce zavolj njih stermih potov in grozne dalje od farne cerkve. Ležaj te planine in občine številne, ki so na njenim herbtu naseljene in med sabo na sredi eno podružnico imajo, so Vam se za podfaro že od narave namenjene zdele; torej ste, k dosegi tega namena pomagati, ljudomile dobrotnike prijazno vabile.

Letašnja zima, ki je te Prigorce z groznim snegam zasula in s strašnimi zameti obdala, ter nam pot do njih popolnoma zaperla, je zopet v naših sereih kervave želje zbudila po duhovnim na imenovanim kraji; zato Vas ponižno prosimo, de bi jih še enkrat v misel vzele in ta zadevek po vsi njegovi obsegi ljudomilim dobrotnikom razsoditi dale. V to Vam podamo:

Število občin,	hiš,	duš,	daljo do farne cerkve,	daljo do rečene podružnice.
Planina vas . . .	12	101	2 1/4 ure	1/2 ure
Gradac	5	46	1 3/4 „	1/2 „
Brezovce	3	28	1 1/2 „	3/4 „
Berlog	6	40	1 1/4 „	1/4 „
Brezje	11	102	1 3/4 „	1/4 „
Prušnja vas in				
Ferluga . . .	15	135	1 3/4 „	na mesti
Mladje	7	50	1 1/4 „	1/4 ure
Gradinje	7	60	1 1/4 „	1/4 „
Verbje in Vertača	9	65	1 1/2 „	1/4 „
Črneča vas . .	30	200	1 3/4 „	1/2 „
Črešnjovec . . .	6	40	2 „	3/4 „

V vsim skupej tedej 11 občin, 111 hiš in 867 duš. Do podružnice derži pot postrani, torej ni sterm.

Ko bi ti ubogi, od ljudomilih dobrotnikov podpirani, si stan za duhovna sozidali in družiga Križevskiga kaplana, kateri iz vérne denarnice 200 gold. prejema, gori dobili, bi tékile iz te prestave za njih in druge farmane velike koristi. Za njih: kér bi se jim ne bilo treba po kozjih potih mučiti doli, kamor se v mokrim in zmerzlim le na palico opremiši, ali za veje lovivši priti zamore. Za druge farmane pa: kér bi se izpraznjen kaplanov stan lahko porabiti dal za šolo, ktere še zdej nimajo. Tudi farna cerkev, zdej premajhna, bi bila onday dovolj velika.

Potreba ta je bila že ob času Cesarja Jožefa spoznana. S solznimi očmi mi je cerkvenik ondašnje podružnice pravil: de so bili iz kresije gori na ogled prišli in dokončali: de se ima stan za duhovna narediti,

pelj, ktere so poprejšnje léto toliko lepih petic v té kraje privabile, se je to léto le malo nabralo. Kupčevavci so jih nar viši po 5 gold. cent plačevali. — Žita se je srednje, družih poljskih pridelkov pa malo pridelalo; — zelje je na zelnikih gnjiti začelo, zato so ga zgodaj spraviti mogli; repo so pa gosence požerle, torej kisline sploh primanjkuje. — Korúna (krompirja) pa ni; vse žaluje po njem. Le malo zdraviga se je nakopalo, sploh je na njivah pognjil; — nar bolj zdrav in gladek je v pešeni zemlji zrastel, tode malo ga je bilo; v ilovki je pa močno pognjil. *) Tudi njegov okus je slabši od poprejšnjiga zdraviga korúna; se ne razkuha rad, in kuhan je vodén. Če nam Bog prihódnje korúnove bolezni ne odtegne, ga drugo zimo kar nič ne bo. **) Bati se je, de ga že to spomlad marsikteri kmét za seme bo kupiti mogel. — Cena žita je tudi čudo visoka; železnica nam veliko dragino dela; vse vse za-njo skupuje. Fižol in turšico, slišim, že po 2 gold. zglajeni mernik plačujejo. V jeseni so nam clo kostanj tje vozili. — Tode ravno visoka cena poljskih in vinogradskih pridelkov kmetu žepe polni, in mu očitno kaže, de bo železna cesta vrednost kmetij povikšala. — Več kmetov te okolice — z veseljem jo povém — si je tlako od gruntné gosposke odkupilo; drugi so pa ž njo pogodbo naredili, de bojo tlako po izgovorjenih dôbah (brištih) plačevali. To je veselo znamenje umnosti naših kmetov, de se od premilostljiviga Cesarja podarjene dobrote vdeležovajo in tako po pravični poti svoje zemljiša v vredniši stan pripravljajo.

De bi se kupčija v naših krajih še bolj vnela, so častiti, za prid kmeta močno vneti gospod komisár Karl Raab v Mokronogu prošno na vikši gosposko dali, de bi smel vsak četrtek v Mokronogu teržen dan biti, in vošiti bi bilo, de bi deželno poglavarstvo to prošno dovolilo. Če bomo privoljenje dobili, ga bomo berž po Novicah oznanili.

—u—

Cesarska Dunajska akademija, močna podpora slovanskiga jezikoslovstva.

Na Svečnice dan je imela od presvitliga Cesarja Ferdinanda novoosnovana akademija vednost svoj prvi zbor z veliko slovesnostjo. Začeli so baron Hammer-Purgstall, predsednik cesarske akademije, slavni zbor z ogovorom, kteri oznani tudi vsim Slovanom avstrijanskiga cesarstva prav vesele reči, in ki nam v obličji nar vikših gospodov s krepko besedo na znanje da očitno Cesarsko voljo, de ima ta akademija, kakor mati sedmerih jezikov avstrijanskiga cesarstva, z edino ljubeznijo jezike vsih teh narodov obseči, namreč nemškiga, talijanskiga, češkiga, poljskiga, ogerskiga, ilirskiga in vlaškiga, — zakaj Nemeč, Slován, Oger in Talijan — so rekli slavni predsednik cesarske akademije — so čveteri stebri avstrijanskiga Cesarstva. Nobe-nimu teh narodov ne bo akademija zapérta, ampak vse vabi z edinimi pravicami k sebi, de se bojo vednosti in učenosti krepko razširjevale in na nar veči stopnjo povzdignile; zato bo tudi akademija učene razprave (wissenschaftliche Abhandlungen) v vsih jezikih avstrijanskiga cesarstva nabirala in jih v teh jezikih tudi natisovati dajala. Dajala bo slavna akademija od časa do časa tudi vprašanja posebne veljavnosti med občinstvo, in kdor bo na tako vprašanje vgodni odgovor dal, bo prejel častno darilo. Postavila je že zdej tacih vprašanj, in med temi z veseljem tudi beremo eno, ktero slovanski jezik dotika, namreč primer-

živni nauk glasov slovanskih jezikov (Darstellung einer vergleichenden Lautlehre der slavischen Sprache). Darilo za to delo bo 1000 gold. srebra.

Iz vsiga se očitno vidi, de bo cesarska akademija dobrotljiva mati vsih narodov avstrijanskiga cesarstva, ne pa enostranska mačoha eniga ali družiga naroda. Zató bo pa tudi krepko napredovala, kakor se je častno začela, in spolnile se bojo besede, s kterimi je gospod predsednik svoj nagovor v prvem zboru začel, rekoč: „Srečno z Bogom naj se začne akademija vednost, ktero nam je milost Njih Veličanstva, našiga presvitliga Cesarja Ferdinanda, sedanjim potrebam vgodno, dolečila!

Istrijanski Slovenci med Teržaskim in Reškim morjem.

(Dalje.)

Zdej vam pa bodem kaj maliga od opravil in od hišnih navad naših Slovencev povedal.

Naši Slovenci ljubijo samo pastirstvo in kmetijstvo; rokodelci oni niso radi, zato kér ljubijo bистри, zdravi zrak svoje domovine, in se raji v tóplim in v mrazu, v dežji in v vsakim vremenu, po polji in po boškah (gojzdih) trudijo, kakor de bi v hiši kakoršnega rokodelstva se vadili; *) zato te stvari prepustijo izvanjskim (ptujcam). Posebno je veliko Karnijelov tukaj rokodelcov.

Nar prvo delo mladiga Slovenca Istrije, toliko de počne dobro hoditi, je pastirstvo. De ima otroče le 5 ali 6 lét, že mora se terditi, in za blagam (živino) hoditi. Naj bo pozimi ali poléti, dež ali blato, grédo večidel bosí ali pa v opankah, v boške z-njim; in tako se mladi navadijo mraza, dežja, truda, glada, žeje in mnogih drugih težav tega sveta. Če je tedej kdo od njih slabe nature, večidel v mladosti umerje; če pa je toliko krepák, de vse to v mladosti jako prenese, postane terd, de mu nobena stvar ne škodva. — Malo se jih med njimi dobí slepih ali kruljevih, gobastih ali kako drugači pokvarjenih. —

Osobito (posebno) skerb imajo oni za ovcé, ktere jim, malo manj, vse oblačilo preskerbijo; zato pa tudi vsaki kmet, če mu je le mogoče, ovcé ima. Ravno zato, kér imajo toliko koristi od svojih ovác, jih pa tudi jako ljubijo in jim lepe imena dajejo. — Kér je pa na zimo v Čičari in okoli Učke (Monte maggiore) rano mraz in sneg, vsi kmetje, kteri so v Jelšanski tehaní in okoli Učke, svoje stade (céde) na jesén ženejo na pašo v spodnjo Istrijo, kjer je malo kdaj in le malo časa sneg; na sprolečje (spomlad) pa zopet grédo po-nje, in nam, kér jih nar več skoz Pičansčino gré, že tudi mladih jancov za pečenje dopeljejo. — Kóz pa iméti, je od gosposčine zabranjeno, zato, kér so boške večidel mlade; v takih pa, kakor vsak sam vé, kozé veliko škode učinijo. —

Iz mléka ovác delajo naši Slovenci práv dober sir, v majhnih in večih hlepkih, ki je v Moščenicah in na otoku Keršo, v Reškim morji, kteri se tudi v več drugimi otoki k Istrii šteje, posebno dober. — Volno sami domá predejo, in jo rabijo za mnoge domače oblačila. Tako dobivajo dobro povračilo za vés trud, kteriga imajo z ovcami. —

Manjši skerb imajo naši Slovenci za govejo živino. Voli in krave so pa od Štajarskih, Koroških in Krajnskikh veliko slabši.

(Dalje sledí.)

Dva posebno lepo izpitana vola iz Dolenskiga.

V nedeljo 6. dan tega mesca smo vidili skozi Ljub-

*) Zopet novo poterjenje, de težka zemlja ne tekne korúnu.
**) Vse kaže, de bo nadležne bolezni kmalo konec.

*) S tém pa ne rečem, de bi vsi Istrijani zametovali rokodelstvo, kér so eni iz med njih dobri in umni rokodelci; ampak jez le na občinsko govorim. Pisatelj.

še pogostna boleznin, zoper kteriga sta gorkota in ajbšev čaj (tè) nar boljši zdravila.

(*Poljski vodnik.*) V tem mescu še ni na polji veliko opraviti. Ako je v tem mescu še veliko snega in če od naglo stajaniga snega veliko snežnice po brazdah stoji, naj se napravijo grabni, de se preobilna voda odtèka. Gnoj naj se vozi na njive kakor mesca prosenca. Sicer pa naj pridni kmet zdej dobro pregleda svoje poljsko orodje: ali je v dobrim stanu ali ne, in naj popravi kar je pokvarjeniga. Dobriga sèmena, ki ga bo spomladi sejal, naj si omisli. Kertine po senožetih z lopato razmeči.

(*Zirinski oskerbnik.*) Ta mesec teletijo večidel krave in kobile žrebijo. Breje živine zadne tedne preveč z delam ne oblagaj; vari, de jih nihče v vamp ne sune ali sicer ne poškodova. Novo rojene teleta, žebeta i. t. d. naj sesajo prvo mléko (siratko), ki jim je nar boljši zdravilo in nar pripravniši natorna piča; neumno je, jim tako sèsanje braniti, kèr marsiktera boleznin mlade živinčeta napade, če se jim ne pripusti siradka. V tem mescu verženi prešički so za pléme nar boljši; mladiči se dajo spomladi lahko rediti, kèr so z zelenjavo zadovoljni. De bojo kokoši rade nèsle, daj jim napol kuhaniga in v majhne kosčke zrezaniga in v peči posušeniga krompirja. Konec tega mesca se izvalijo pridnim gospodinjam že mlade góske in račice.

(*Vertnár.*) Če je kòpno, se pripravljajo gnojne grede za špargeljne in zgodno zelenjavo; na kuhinski vert sej kapus, peteršilj, špinačo, retkev, korenje, čebulo, repo, grah i. t. d. Drevje obreži, obsekaj, ga otrebi gosenc, in osnaži mahovja. Stare drevesa verzi iz verta. Sadne pèške vsadi. Mlado drevje presadi, pa ne v mokrih in merzlih dnevih; nikar korenin z mokro perstjò ne oblagaj.

(*Čbelár.*) V lepih dnevih in če nič snega ne leži pred čbelnakam, odpri čbelam luknjice, de se grejo sprašit. Proti koncu tega mesca, če toplejši vreme nastopi, naj se objedeni vosek in vsa nesnaga iz panjev počedi; čbelar naj vse dobro pregleda, ali se ni nič červičev zaredilo, ki se morajo vùn pometati, sicer gré celi panj pod zlo. Kadar čbelar panj snaži, naj natanjko gleda, ali ni mačice med mertvimi. Ni se bati, de bi bila mačica konec vzela, če si si čez zimo le tacih panjev prihranil, ki imajo mlade mačice.

Dokazik pogorelske družbe ali bratovšnje sv. Florjana za Štajarsko, Koróško in Krajnsko deželo v létu 1847.

V létu 1847 je vnovič 1466 deležnikov k bratovšnji sv. Florjana pristopilo: namreč iz Štajarskiga 1322, iz Koróškiga 465, iz Krajnskiga pa 437. Število vsih deležnikov je bilo pa 54961, in sicer iz Štajarskiga 31731, iz Koróškiga 14365 in iz Krajnskiga pa 8865. V pretečenim létu so bili 3120 pohištév vnovič zavarovali.

Cena vsih zavarovanih pohištév, ki so lanjsko létu zavarovane bile, je 1 milijon 531,550 goldinarjev. Celi soštevek, kteri je pri imenovani bratovšnji zavarovan, znese pa 53 milijonov 408,825 goldinarjev. Lep denár, kteri bo gotovo vsaciga domorodca razveselil, kèr vidi, koliko premoženja je pri ti družbi nesreče ognja zavarovaniga! —

Imenovana družba je pogorelcám pretečeno létu 82233 gold. srebra povernila, to je: Štajarcám 43478 gold., Koróšcám 28580 gold., Krajncám pa 10175 gold.; vsiga skupej 47069 gold. menj od lanjskiga léta. *Zavoľjo tega je tudi letašnje plačilo ponižano, de se ne bo létas več kakor po 11 krajcarjev od 100 gold. zavarovane cene plačevalo.*

V pretečenim létu se je dvema pogorelcama prigodilo, de nista škode povernjene dobila zatò, kèr nista létniga plačila odrajtala, kar se mora po zapovedi vselej do zadnjiga sušca ali pa 10 dni po sv. Jožefu zgoditi. Eden je bil pa od bratovšnje odveržen zatò, kèr je bil svoje pohištva tudi še pri eni drugi bratovšnji zavaroval.

Pretečeno létu je družba 310 gold. tistim verlim pomočnikám podarila, ki so se pri ognji serčno obnašali in hrabro gasiti pomagali.

S pomočjo družbe je bilo lanjsko létu več pohištév v boljši stan prenarejenih, namesti slamnatih in diljnatih so namreč eno s kamnitimi plošami, 316 pa z opeko pokrili; zraven tega pa še 162 zidanih opažev, 21 varnih dimnikov in 25 strelnih odvodov napraviti dali, 29 pohištév so pa na bolj varin prostor prestavili.

Dragi hišniki! v pričujočim dokazku vidite, kakò koristna je notranjo-avstrijska bratovšnja sv. Florjana, in koliko lepiga denarja je zopet pretečeno leto pogorelcám za razne škode povernila. Pristopite vsi, kaj čakate, k imenovani družbi, de vas nesreča ognja ne prekosi, od ktere se zamorete z majhnimi krajcarji obvarovati!

Istrijski Slovenci med Teržaškim in Reškim morjem.

(Dalje.)

Kadar mlad fant bolj odraste, in če so drugi mlajši v hiši, zapusti pastirstvo in kmetovavec postane. Zdej se mora učiti matiko in oralo rabiti, terte saditi in obrezovati, vino delati, mlatiti, kositi in sploh vsiga, kar koli pametin kmet znati mora, ako hoče pravično in pošteno živeti. — Vsa kmetija naših Slovincov se razdeli v dva dela: v vinorejo in v poljsko delo; za réjo sadnih dreves se nič kaj ne pečajo. *)

Kar vinorejo zadéne, je pri nas nar več brajd med njivami, malo pa terst in vinogradov. Boljši vino se dobí iz terst, bolj terdo iz brajd. Veliko se trudi Istrijski kmet za vino; — preden kolcov naseka, kèr je malo bošk, preden brajde in tersti obreže, jih povéze, okoplje in zopet grojzdje pobère, mu marsikaka kaplica od lic kane; zatò pa se tudi čuje reči: „Mnogo čovek muči se za ova Božju kaplicu (za vino); paka, na slavu Božju! ovo jest naš život (življenje).“ „Zač bi ne pil vince, ter sam se trudil za nje“. — Vès ta trud pa njemu je večkrat brez koristi, zatò, kèr tukej grad (toča) jako rad pobija. Ni ga léta, de bi se ne čulo od jedne ali druge strani v Istrii od té nesreče. Vzrok tega, mislim de je, kèr so boške, ktere slabi in škodljivi zrak na se vlečejo, večidel posekane. Jako dobro bi bilo dakle za naše kmete, de bi pristopili k družtvu Teržaškemu zoper škodo toče, ktero so gosp. Dolenc v listu 3. Novíc létas pohvalili.

Grojzdja pri nas ne stiskajo (prešajo), kakor je v nekterih krajih navada, ampak ga denejo v kad (mastel imenovano, kèr v nji grojzdje mastijo) potém gré eden v kad, in z nogami dobro vse grojzdje zmasti; potém vse skupej, mošt in tropine, denejo v bacve, kterim poprej dno vun vzamejo, in jih po koncu postavijo; té bacve napolnejo takó, de kakih štirih perstov do vérha manjka. Že drugi dan, če je vino dobro, vzdigne visoko vunkaj tropine. Takó ga dajo kakih 14 ali tudi več dni kuhati. Potém poberejo proč od vérha suhe tropine, in jih proč hitijo, ali pa ocat (jezih) iz njih delajo. Mokre tropine pa v njih pustijo, in od spodej čisto vino odtóčijo. Mokre tropine, ktere poslednje na dnu v bacvi ostanejo, rabijo na dva načina: nekteri iz njih žgejo

*) Tega ne moremo hvaliti, zakaj sadjoreja bi mogla kmetovavcam povsod pri sercu biti, kèr sadje za prodajo ali pa domačo rabo veliko odrine. Pa nadjamo se, de sedanji Istrijanci bojo tudi v ti reči svoje sprednike prekosili. Vredništvo.

rakijo; drugi pa, bolj pametni, jih denejo v bacvo, jih z vodó nalijejo, in jih dajo kuhati, kakor vino; potlej jih odtocijo, in jih imajo poléti za pijačo in to zovejo: „škavec“, ki je v veliki toplini práv dobra pijača.

Istrijske vina so večidel močne in jako dobre; škoda, de jih tako malo ljudjé poznajo, sicer bi jih več po nje prihajalo. Samo iz Čičarije in od Jelšan, od Lipe, od Bistrice in tam okoli prihajajo, po nje. Dobí se dobriga vina za majhno céno. Po oštarijah v Piéni se černo in belo dobro vino toči po 6 kraje. bokal; skupej pa se dobí tudi po 5 in 4 kraje. bokal. Ravno létas se tukej v Piéni, in tudi, kolikor vém v drugih krajih okoli nas, práv dobriga, černiga in beliga vina polne bacve dobí. —

(Dalje sledí.)

Vabilo v spodnje Štajarsko.

Le pridite, dragi kupci! in ne ustrašite se létašnjiga kislinca, kakor ga gospod H. *) v 4. listu Novíc v Rogackim, Podčetertskim, Šuškim in Erlahškim (Jelškim) kantonu imenujejo, in zagotovim vas, de vam bomo podali dobriga in čistiga vinca brez jabelčnika ali hruševca, kteriga nam je sicer ljubi Bog v pretečenim létu še precéj obilno dal, pa smo ga za drugo rabo obernili, ne pa de bi ga bili med vino mešali. Pridite in poskusite ga!

Petik.

Oglja ne v stanice!

Ščasama bodo že tudi nejeverni verjeli! — V sredo zjutrej, to je, 9. svečana so našli na Ljubgonji pri Horjulu staro žénsko v stanici mervto, in na tléh zvernjen pisker mervte žerjavice, ktero je zvečer v hišo bila prinesla. Ogljeni hlap jo je zadušil. — Ljudjé pravijo včasí: „Če ne verjaméš, pa poskusi!“ pa per tacih rečéh, kjer veljá življenje ali pa smert, ni varno skušati. Veliko jih je že per skušnji: z ogljem stanice greti, življenje zgubilo, torej naj tega nihče ne skuša več!

Žalostna prigodba

neskerbnim staršem v poduk.

V nedeljo 8. svečana se je v Žiréh blizo Idrije velika nesreča perpetila. Iz neke lesene hišice, ktera je bolj v samóti stala, sta šla gospodár in gospodinja k velki maši, in sta pustila domá dvoje majhnih otrok: fanta 7, in deklico 3 léta staro. Po maši prideta domú, in najdeta hišico svojo in vse svoje majhno premoženje v pepélu; vse, vse je zgorélo, in tudi nedolžna otročiča. — Groza je bila gledati nesrečna otroka, noge so jima odgorele, drob in možgani so se vidili, nobene človeške podobe nista imela, in bolj kovaškemu oglju, kakor človeku sta bila podobna. Starši, neskerbni starši! ali vam ne seže ta žalostna prigodba v serce? ali imate kaj ljubezni, kaj skerbi za svoje otroke? Želel bi, de bi bili vsi vidili grozovitno ogoreli in ranjeni trupli teh nesrečnih nedolžnih otročičev, kterima je neskerbnost staršev tako grozovitno smert pripravila! J. T.

*) Rodoljubi gosp. H. gotovo niso misli imeli, imenovanih vín grajati, temuó le popisati vrednost létašnjiga pridelka, ki je sploh slabši od poprejšnjih lét. De so nekteri kupci mislili, de je z jabelčnikom ali hruševcem poblojen — tega gosp. H. niso krivi, kér so le govorili, kar so slišali. De pa po vsih vinskih deželah nekteri vinorejci razvado imajo, svoje vina bloditi, je že stara resnica, in vunder za tega voljo nihče ne bo vse vinorejce taciga blojenja krivičil. Kar tedej nektere zadéne, ne zadéne vsih. Takó, želimo, naj bi se umel imenovani dopis gospoda H. in ne drugači. De se pa dragi gosp. Petik prepričajo, de Novice niso enostranske, smo dali pričjoče vabilo v natis, de se v prijaznosti od vsiga pogovorimo, kar je enimu ali drugimu pri sercu. Vredništvo.

Star mož na Krajskim.

V Čemšeniški fari živi še dan današnji precéj terden kmet, ki je 102 léti star, in ki je še le pred nekimi dnevi svojimu 45 lét starimu sinu svojo kmetijo izročil. Razun tega sina je imel stari oče še eniga 60 lét stariga sina, in pa 54 lét staro hčer.

Stara novica.

(Od loterije kaj.) Loterijo vsak človek pozná, in marsiktera stara babica, ki nima na svetu nič družiga pričakovati, kakor smert, pričakuje in hrepeni še po srečkah v loteriji. Kdaj pa se je pri nas loterija začéla, le malokdo vé, torej naj jim povémo, de na Dunaji se je začéla loterija v létu 1752 in sicer 21. kozoperska; perva srečke so bile 26, 81, 53, 11, 74. V Pragi se je začéla 1754. léta, 12. kozoperska s srečkami 22, 75, 33, 71, 44. V Gradcu 23. listopada v létu 1757, z 32, 52, 5, 22, 14. V Berni 24. grudna v létu 1771, v Lincu 6. prosenca 1778. V Gradcu je loterija v začetku takó malo prijatlov imela, de je do léta 1761 le enkrat na léto stava bila.

Urno, kaj noviga?

(Dunajski časopisi) ne morejo dovolj prehvaliti krasniga plésa, kteriga so ondi prebivajoči Slovani 9. dan tega mesca napravili.

(V Krajnji in v Ljubljani) so undan nekteri gospodje perva pojedino konjskiga mesá imeli, ktero so bojé iz Šošperka dobili. Dobro slo, gospodje! Drugo pot pa prosimo, de bi tudi nas na južino povabili.

Oznanilo pogorelske družbe.

V današnjim listu berete, de je létašnje létno plačilo k pogorelski družbi le 11 kraje. od sto goldinarjev, in de je okoli sv. Jožefa zadnji čas, létno plačilo odrajtati, sicer si mora hišni gospodár sam sebi pripisati, če med tem časam pogori in mu družba škode ne poverne.

Opravnik pogorelske družbe za Ljubljansko okolicó (ali križansko komisijo) in Verhniški kanton je zdej gosp. Jožef Hradecki, ki v Ljubljani v predmestji sv. Petra Nr. 97 stanuje in asekurancijske denarje pobira. G.

Prislovie Štajarskih Slovincov.

Bo šel rakam žvižgat. — Ki je ne pozná, bi jo za drage denarje kupil. — Ki je vino spil, še naj drože ima. — Ki je mesó pojedel, še naj ima kosti. — Boš si s preberuha napravil smetuha. — Kjer ena goska pije, tam vse druge pijejo. — Klin s klinam zbijati. —

Današnjimu listu je perdjan 4. dokladni list.

Žitni kup. (Srednja cena).	V Ljubljani		V Krajnji	
	19. Svečana.		14. Svečana.	
	gold.	kr.	gold.	kr.
1 mernik Pšenice domače	2	22	2	20
1 » » banaške	2	25	2	24
1 » Turšice.....	1	41	1	45
1 » Soršice.....	—	—	2	—
1 » Reži.....	1	52	2	—
1 » Ječmena.....	1	50	1	36
1 » Prosa.....	1	52	1	50
1 » Ajde.....	1	30	1	28
1 » Ovsá.....	1	3	1	—

Cena prešičev na somnji v Krajnji:
Prešiči po 9, 7 in pol, in po 6 kraje. funt. —
Spéh po 23 in 24 gold. cent.

Pri ti priliki moram tudi povedati, de me je neki kmet na Kumu na Gorenškim, ki je priden bravec Novic, naprosil, naslednjo prigodbo v Novicah razglasiti. V bližnji vasi se je mlado žebè pri skoku čez ograjo takó poškozovalo, de bi se ne bilo moglo več ozdraviti. Naš brihtni kmet K—, ki je v Novicah večkrat bral, de je škoda taciga konjskiga mesa *) zametovati, je šel, ko je to nesrečo zvedil, naglo h kmetu, kterimu se je imenovana nesreča zgodila, kupi za majhne denarje ranjeno živinče, ga zakóle, meso lepó nasolí in ga v dimnik obési. Večkrat ga hodi ogledovat; lepó se mu suši in dobro diši. Hvala tacimu brihtnemu kmetu, ki se je povzdignil čez neumno krivo misel, in takó unimu kmetu škodo zmanjšal, sebi pa za majhin denar veliko živeža napravil! Ta brihtni kmet vsak večer s svojo drago ženico in odrašenim otrokam Novice bere in po svoji priprostosti razlaga. Taki kmetje so pravi možjé, ne pa tisti, ki od ljubiga sveta nič ne véjo in zabiti ostanejo vse svoje dni. Primskovski.

Istrijski Slovenci

med Teržaškim in Reškim morjem.

(Dalje.)

Drugi razdelk kmetije Istrijskih Slovencev je poljsko delo, ali kmetija v pravim pomenu. Od orodja za to delo vam ni potreba govoriti, zató kér je ravno tako, kakoršniga sim vidil v rokah drugih Slovencev, samo, de ima druge iména. — Obdelovanje polja je v Istrii jako težavno, zató, kér je velika toplota poléti, in kér so večidel skale in kamnje po njivah, ktere se ne dajo proč spraviti, in ktere so pri oranji veliko na poti. Kér je malo ravnin, in kér so njive večidel po gorah, orjejo takó, de zemljo samo na eno stran mečejo in brazd ne delajo. Sejejo nar več pšenice, ktera rada dobro rodi, pa tudi sirka in sadijo turšico. To trojno žito jim je nar koristniši, in kadar dobro plodi (veliko rodi), imajo dobro létino. Sejejo pa tudi jačmek (ječmen), réž, oves, pirovico (žito kakor pšenica, samo de je bolj slaba za kruh), jarino (še slabeje), hiljaco (podobno ovsu), in léčo; tudi konoplje sejejo pridobiti si prediva; krompirja veliko sadijo, pa kakor po drugih krajih, je tudi tukej gnjil. — Lanú, prosá, korenja in detelje pa se malo vidi sejati. —

Kadar žito odrase, ga oplévejo, pa večidel možki, kakor tudi večidel možjé žanjejo. Požeto žito ne stavljajo v kosolce, zató kér jih nimajo, ampak v kopišča, ktere na verhu s slamo dobro pokrijejo. — Kadar je žito suhó, ga omlatijo, ne v skednjih, kterih v Istrii nimajo, ampak na zemlji pod milim nebam. —

Predin začnejo mlatiti, osnažijo eno ravnico, in za tem nar prvo bób, ali grah in oves mlatijo, de se zemlja uterdi; potlej pa, kader je zemlja že terda, mlatijo plemenitniši žito — nar poslednje pšenico. —

Ravno tako bi lahko tudi v tistih krajih, kjer imajo skednje, tisti ravnali, kteri svojih skednjev nimajo, in morajo od brezvestnih gospodarjev, práv za práv réči, žito še enkrat kupiti. Res je, de po dežji se pri nas

ne more mlatiti, — pa je že toliko lepiga vremena, de se lahko vse omlati. — Marsikdo si bo mislil: Mora jim pač vroče biti, celi dan na soncu cepce vertiti! — Je vroče, je, to je res, pa tudi v skednji je vroče, kamor ne pihljá noben véter; verh tega morajo tudi mlatiči v skednji veliko praha požirati, kteri je zdravju jako škodljiv. Naši mlatiči pa pod milim nebam nimajo nič praha. Cepce imajo majhne, in lahke, takó de se lahko z eno roko z njimi mlati; kér se jim pa žito, ki ga na soncu mlatijo, sproti dobro suši, ga vselej dobro omlatijo. Mlatičev je po 4, po 6, tudi po 8; pol jih stoji na eni, pol na drugi strani, in vsi, kteri so na eni strani, na enkrat udarjajo. — Kadar je žito omlateno, ga zvežajo, večidel kadar sonce zapada, zató kér je takrat rad kakošin véter. Žito mečejo z vevnico proti nebu, — dobro žito pada nazaj na zemljo, pléve pa véter odnese. —

S tem pa ne rečem, de bi vi, dragi kmetje! ki imate skednje pod krovam, jih razrušili, in de bi pod milim nebam mlatili; samo navado naših kmetov sim vam povedal.

Žito pošljejo v malin, ali ga pa samí na malnih, ktere z rokami vertijo, in kteriga ima vsaki boljši kmet v hiši, zméljejo. —

(Dalje sledí.)

Dopis iz Gradca.

Zadušnice za rajniga Jožefa Jungmana, smo danes tukaj opravili v cerkvi D. M. pri O. O. Minoritih, kjer se je mnogo starih rojakov in prijatlov rajneiga, množina mladih Slovanov, in še clo lepo število ženskiga spóla zbralo, da so spomin slavili slavniga Slovana, očeta narodniga obujenja in noviga slovstva naših českih bratov. Iskrene želje so k Bogu dvinule za mir pokojniga in za obujenje enacih mož, kteri bi od slave zaznamovane poti verno in vredno sledili. Lahka naj bode rajniku zemljica!

V Gradcu 17. svečana 1848. Radoslav. *)

Černe bukve.

Na Gorenškim je 8. tega mesca neka baba svojiga možá tako nabila, de bi ga bila skorej ubila, nje sín (pasterk pobitiga moža) ji je pa še pomagal. Ta gerda baba je bila vdova, nje sedanji mož je bil pa tudi vdovec, nekdej dober človeček, tode neumen kot vol, de je tako babo za ženo vzel, ktero je vsak poznal, de ni piškoviga oreha vredna. Dan na dan je bil prepír v hiši, kletev in razzajanje. Še jedi mu ni privošila. Ko je žgance, kašo ali kako drugo jed kuhala, jo je na svoji strani zabelila, mož pa je pušóbo grudil. Dostikrat je tudi v kašo veliko luknjo naredila, va-njo zabéle vlila, potem zadelala, in na mizo vselej tisto stran pred se postavila, kjer je vedila de je zabela. Ravno zavoljo nezabeljenih žgancov na možovi strani sta se jela 8. dan tega mesca za skledo rukati tako dolgo, de sta jo zvernila in se pretepati začela. Na večer pa ga je baba s pomočjo svojiga sina tako otolkla, de je bilo 14. dan tega mesca komisijsko ogledovanje potolčeniga moža, kteriga so 11. dan s poslednjimi zakramenti previdili. Mož je 63, baba pa 55 lét stara. Kaj naj uči ta prigodba, ktero zapišemo v černe bukve, vsak sam lahko presodi: 1) Kdor se ženi, naj z merzlo kervijo prevdari: ali bo angeljca ali hudiča v hišo dobil; 2) revšina je mati zakonskih prepírov; kjer ni kruha, ni ljubezni; 3) svét je vés narobe; nekdej so možjé žene preteпали, zdej pa se spravljajo žene čez možé. Bog obvari vsaciga take zakonske sreče! —rš—

*) Mesa tacih zaklanih zdravih kónj, ki so si nogó zlomili ali se sicer zlo poškozovali, je zares škoda zametovati. V več nemških mestih so že mesnice konjskiga mesa napravljene, kakor v Šošperku, Linciu, Berlinu i. t. d. Če pomislimo, de ostudne polže, žabe in krote, želve (šildkrote), ostrige in več tacih gerdih žival jémo, — kteri pametni človek se bo čedniga konjskiga mesa branil! Prej ko bo 50 lét minulo, se ne bo nobenimu več konjsko mesó gnjusilo. De bo pa smelo konjsko meso v občinsko rabo priti, se bo mogel konj poprej od zvedenih mož po postavah ogledati kakor goveja živina, goveje meso i. t. d., sicer bi utegnil kak brezvestnik tudi bolniga konja zaklati in nezdravo meso prodajati.

*) Poslane denarje smo prejeli, naročila si zapisali in tudi vse drugo v red spravili.

Pri nas je létaš o Svečnici pred od strehe, ko od sveče kanilo, kar je dober pomèn, pravi Gorevec in Ipavec. Cesto smo že popolnoma prašno imeli, kér je po Svečnici burja že ni več pometala, pa ravno danes jo obilni dež izpira. To de Gorevec pravi: Svečnjeka dež pride po češnje in po rež, je reží malo, češinj nič. Ipavec ga ima pa rad, de mu od burje opihane in opraskane tertice oživí.

10. dan svečana 1848.

J. Podrebernicki.

Ni práv ne, de otroci živino pasejo.

(Poleg nemškiga.)

Pogosto se čuje tožba deželskih učiteljev, de otroci poléti takó zanemarjeno šole obiskujejo. Kmet, ki sta mu poljsko delo in živinoreja takó rekoč vse na svetu, méni dolžnosti očeta že spolniti, ako svoje otroke, kakor hitro moč in léta pripusté, na delo zaverne, ktero njega živí. Ni mu tedej mar dušno izobraženje sinú, de bi po tem takim zrasel človek po božji volji, marveč skerbí, de bi si otrok obilniši telesnih moči pridobil in tako mu služil v bolji rabo pri delu. Od tod izvira kmetovo brezkončno zanemarjenje svojih otrok, kar vtíče dušno izobraženje. Ako se mu le po volji obnašajo v rečéh, ki segajo v prid telesnih potreb, je že zadovoljlin. Od tod je tudi, de jih prideržuje v šolo hoditi in keršanski nauk obiskovati. Ako se mu le količkaj koristí kaže, če sin domá ostane, ga domá priderží, ga v šolo ne pustí. Za tega voljo posmehajoč odrajuje malo kazin šolsko, ter pravi: „Sej mi Maticék med tem, ko v šolo ne gre, lahko še enkrat ali dvakrat toliko zasluži, čemú bi tedej v šolo hodil hlače tergat, mar nej domá bo in dela.“

Res, de kmetu težko dé, ako mu sin, ki je star, in močan dovolj, pri težkim delu na polji ne pomaga; tode on pozabi med tem sina potrebno izobraziti, njegovo serce požlahtiti; v nemar pustivši dolžnosti očeta hoče le in želí, de bi mu sin vselej in pri vsaki reči po móci v podporo bil. Desiravno deželska gosposka pripustí, de ob času žetve, kadar je dela čez glavo, sin pomaga očetu, vender kmetu to še ni zadosti; tudi razun šolskih praznikov priderží sina domá, kadar koli se mu zdí, de bi mu delo opravil, ktero bi lahko kak najemnik brez velicih potroškov storil, in kar bi sicer utegnulo sinu per dušnim izobraženji kar zlo na pot hoditi.

Navadno delo, ki ga kmet otroku opravljati da, je, de živino na pašo goni. Ali ravno to opravilo je duši kar močno škodljivo. Otroci, kér morajo krave pasti, šolo zanikerno obiskujejo in po tem takim v uku delječ zad ostanejo, se v sredi med neumno živino takó rekoč sami poživinijo, se prezgodej soznanijo z napčnimi nagíbi, se navadijo kleti, rotiti, se navdajo terdoserčnosti, gonijo v drugiga last živino, ni jim mar ne skerb za premoženje bližnjiga — in več družih slabih navad se jih prime, ki jih celo življenje spremljajo, navadno s hudimi nasledki združene.

Mnogokratna skušnja učí, de se otrok, ki se s hudobnimi druží, le prenaplo navzame napčinnost tovaršev, se spačí, skazi. Vzrok tega pa je človeku prirojen naklon posnemati; in ravno ta naklon večidel tudi stori, de se otrok navadno tak zredí, kakorsni so starši, bratje in sestre, učeniki, prijatli ali tovarši, — in ravno iz tega se tudi spoznati da, od kod de izvira neotesanost, zarobljenost, napčinnost, divjina, malopridnost in terda govorica otroka, ki se večidel z živino pečá. Ni tedej treba te reči bolj natanjko razlagati, kér se tega lahko vsak sam prepriča.

Desiravno so ti nasledki družtva z živino otrokam močno škodljivi, vender je še huje nasledba té družine z živino, namreč, de se otroci prezgodej soznanijo z nagíbam do drugiga spóla, in z greham, ki iz tega izvira. Če vse izpod nog spraviš, kar bi utegnulo

tvojiga otroka pohujšati, če zavolj tega vse podobe, ki bi pripomogle sinovi duši na pot hoditi, njegovim očém skriješ, če poslednjič po svoji moči, kar se da, skerbíš, de bi sin ne bil zapelján, in če so pobožni Rimljanje starašina *) odstavili in iz dežele spodili, kér je vpríčo svoje hčere svojo ženó poljubil ali kušnil, in takó morde v hčeri nečiste želje obudil; kaj porečeš nespameti, otroke z neumno živino v samotne kraje pošiljati, kjer imajo vsaki dan priložnost nečiste želje in prezgodej zbužen natorin mik spolniti? — Dostikrat je že en sam tak pogled dovolj zapeljati; — kakó de bi se otrok ne pohujšal, ki je skorej vsaki dan priča tacih del in sicer še na samotnim kraji brez vsiga dela! —

(Konec sledí.)

Istrijanski Slovenci

med Teržaškim in Reškim morjem.

(Dalje.)

Zdaj, dragi bravci! vam hočem še nekaj od ženitve, od kërševanja in od zakopávjanja naših Slovencev povedati. —

Naši Slovenci so skerbni, de njih sinovi pametne žene dobivajo. Toliko de odrastejo otročjim létam, že mislijo, kje de bi jih oženili. Sin, kadar je odločen za ženitvo, nima nič skerbéti za svojo prihodnjo ženo; tó vse njegovi starši in stareji izmed družine preskerbijo. Oni pa se vselej prizadevajo, dobiti mu „mlado dobre kèrvi,“ tó je, de je pošena, pobožna, de jo imajo ljudjé v selu radi, in de je zdrava in krepka; od nepoštene hiše ne bodo nobene izbrali; osobito pa gledajo na zaderžanje njene matere, kér imajo ta pregovor: „Kako majka préde, takó hči tke.“ Tudi se spomnijo besed s. pisma, in rečejo: „Jedali zbiraju od dračja grozdje, ali od tèrnja smokve? —“ Ravno tako pa tudi starši mlade dobro pomislijo zaderžanje in poštenje tiste hiše, v ktero mislijo svojo hči za ženo dati. Na doto in na druge dobičke malo kdo naših Slovencev pri ženitvi gléda. — Malo kdaj se bo kak sin branil tisto vzeti, ktero so mu starši ženo odločili; tako se tudi hči ne brani, če so starši privolili, kér imajo veliko ljubezen in spoštovanje do svojih starejih. —

Kadar oče izvoli mlado, ktero hoče svojimu sinu ženo dati, si vzame tri ali štiri iz svoje rodbine, kateri so bolj pametni in poštovani, ter se vsedejo na konje, in gredo „mlado prosit.“ Kadar pridejo do vrat tiste hiše, v kateri izvoljena mlada biva, brez razjahati, pokličejo starše njene, in kadar oni vunkaj pridejo, se vsi odkrijejo in jih pozdravijo, rekoč: „Hvaljen budi Isukarst i Maria! Došli smu upitati, jeli ste kontenti dati hčirku vašu I. u zakon dragimu sinku našimu I.“ — Starši mlade pa odgovorijo: „Od danaska za osam dana dojdite za čúti odgovor.“ Brez kaj družiga govoriti, sunejo oni z ojestrogami konje, in kakor blisk proč derjajo.

Letó vpitanje (vprašanje) storijo večidel na nedéljo, in précej v srédo se že vé, kaj de bodo odgovorili; zakaj, če ima odgovor biti dober, pošle mlada „svojimu mladomu“ rožic; če pa ne, mu pa pošle pelína; zato tudi „kakimu pelína dati,“ hoče tukej toliko reči, kakor v drugih krajih, ko rečejo: „Enimu kozuh dati.“

Kadar vejo, de bo odgovor dober, gredo drugo nedeljo vsi tisti, kateri so šli prvo pot prosit, in tudi ženin gré z njimi, odgovor dobit. Kadar pridejo do hiše, razjašejo, streljajo in gredo v nevéstino hišo. V hiši se pozdravijo, in možki eden drugiga bušnejo, in v krat-

*) Starášini po latinsko senatores so bili visoko častiti možjé pri starih Rimljanih. Od konca je bilo sto udov v senatu Rimskim, bolj pozneje pa 600. Starášina je mogel biti visociga stanú, premožen in čez 25 lét star. Tudi Greki so imeli starášine, ki so jim γερωντες rekli. Pisatelj.

kim dober odgovor dobijo. Potém se vsedejo, in kér so hiše večidel take, de je kuhinja in vse drugo samo v enim razdelku, vidijo poleg ognja četert koštruna (skopca) se vertiti; če so od delječ prišli, jim pač ta duh dobro pod nos tolče. Nevésta mlada se nič ne pečá s svojim mladim, ampak léta po hiši sémtertje, kakor de bi imela Bog vé koliko opraviti, pa tudi zénin bolj gleda na skopca, kakor pa na nevésto, ktera bo ob kratkim za celo življenje njegova.

(Dalje sledí.)

Prederznost beračev.

Iz Štajarskiga.

Resnično je, de je dan današnji veliko potrebnih, revnih ljudi na svetu; resnično pa je tudi, de navadni berači so le lenuhi in potepuhi. Nemarnim lenuham se do dela topí; lože jim je nesramno beračiti, ljudi varati (goljufati) in milošnjo po sili jemati, kakor v potu obličja kruha služiti. V beraštvu zastaran potepuh nobeniga posvarjenja ne porajta, se z nesramnim jezikom karanju odréze, in res misli, de v poštenim rokodelstvu živí. De navadin in zastaran berač resnično meni, de je beraštvo kakor od gosposke poterjeni stan, s katerim ima pravico, si svoj živež iskati, pričuje resnična zgodba, de je lani na vernih duš dan nekdo vajvoda beračev bil, ki je dve beraški babeli in tri dede v svoji službi imel, ki so za njega beračili!!! Ali ni to nesramna prederznost brez konca in kraja? Ali bi ne bilo dobro, de bi se farmani združili in se zavezali, revne svoje fare sami živiti, vunanjim posebno sterganim in neznanim beračem pa še za černo noht ne dati; zakaj gotovo je: de med stó popotnih sosebno s košmi in obilnimi basagami obločenih beračev je komaj eden resnično milošnje potreben in vreden, vsi drugi so lenuhi, potepuhi, goljufi, pijanci in tatovi, naj se imenujejo rokonači ali berači, basagani ali cigani. *) De bi se nemarnimu beraštvu jéz napravil, naj bi gosposke voljno pomagale, in sleherniga ptujiga berača brez usmiljenja in brez odlage iz svojiga kantona podile. H.

V zakonskih rečéh.

(Kazin hudih žen). Povest od uboziga moža (v 9. listu Novic), kteriga je bila njegova žena skorej ubila, me opomni hude kazni, ki je nekđaj po nekterih krajih na Nemškim take zadela, ki so svoje možé téple. Po posebnim povelji namreč so tako ženo na osla posadili, de ga je mogla jezdití, to de s herbtam proti oslovi glavi obrnjena, in z oslovim répam v rokah. — Tako obloženiga osla je sodniški sluga (brič) po ulicah vasi in terga polagama peljal, in ženi misel, še kedaj svojiga možá tepsti, iz glave izbil. —

(Pomoč zoper prepír zakonskih). V kraji Marchtrenk v zgornjim Estrajhu je v hiši vélikiga župana (Richterhaus) velika, z železom močno okovana zibél hranjena, v ktero so nekđaj klepetave zakonske deváli in očitno zibali. Nati zibeli stoji létna številka 1702.

(Blumenbach Gemälde von Oesterreich 1. zvezik 297 stran.)

(Zakonske, ki se ločiti hočejo,) ločenja va-

*) Resnične besede! ktere nam edini pomoček poterdijo, gerdo beračevanje zatréti, ki je: de nobenimu beraču, kteriga resnične revšine nismo prepričani, nič ne damo. Tudi naša misel je, de naj vsaka soseska le svojim revnim milošinj deli, kér tako se bo marsikter lenuh, ki zdej po neznanih krajih beračuje, dela poprijel. Ptujimu beraču pa, in posebno takimu, ki še lahko dela, bi ne smel nihče nič dati, — zakaj dokler ne bojo nekteri beraški potepuhi po ti poti pokorjeni, ne bo vse drugo nič pomagalo. Taka terdoserčnost do posameznih potepuhov je prava milošerčnost do občinstva, kér bi nevredno beraštvo s korénino izrula. Vredništvo.

rovati imajo v mestu Cirhu (Zürch) na Švajcarskim posebno šégo. Zapró jih v majhno izbo v hiši mestne gosposke, v kateri le ena vozka postelja, en stol in ena miza stoji. — Jesti jima prinesó v eni skledi z enim ploščem (talerjem), enim nožem, vilicami in žlico. Nekteri dnevi v taki srojščini (Entbehrung) so že marsikterim misel ločenja iz glave izbili, de so potlej v miru do smerti skupej ostali.

(Dr. Neugebauer Gemälde der Schweiz stran 71.)

Novice iz Ipave.

V 18. ilirskim listu beremo, de so v Ipavi o létašnjim pustu že dvakrat slovensko komedijo „Županova Micka“ igrali, in de se pripravljajo, óndašnje prijatle domačiga jezika tudi s komedijo „Matiček se ženi“ razveseliti.

Opomíne, ktere rodoljubi gosp. X*** v ravno imenovanim listu Krajncam daje, tudi mi čez in čez poterdimó. Zares — še vse premalo praviga domoljubja je pri nas!

Smertno oznanilo.

5. dan tega mesca ob 11. uri predpoldan so umerli po kratki bolezní gosp. Dr. Luka Burger, infulirani proš Ljubljanske stolne cerkve, v 80. létu svoje starosti.

Oznanilo teržniga dneva v Mokronogu.

Ces. kralj. kantonska gosposka v Mokronogu da na znanje, de je visoko deželno vladarstvo po sklepu od 21. prosenca tega léta pod kancelijsko številko 1359 teržni dan v Mokronogu vsak četertek dovolilo; ko bi pa utegníl v četertek zapovedan praznik biti, bo pa prvi dan po tem. Pervi teržni dan je bil že 2. dan tega mesca.

Zraven tega se pa da tudi na znanje, de se na té somnje ne smé nič živine pripeljati, in de jih tudi ptuji štacunarji ali kramarji ne smejo s svojim blagam obiskati; izmed rokodelcev pa smejo le tisti na somenj priti, ki imajo živež na prodaj.

V Mokronogu 23. svečana 1848.

Vganjka zastavice v poslednjim listu je:

Rad, dar.

Današnjimu listu je pridjana prava póla poslovenjene povésti, ki se „Zlata Vas“ imenuje. Po nemškim naslovu bi jo mogli sicer „Zlatnarska Vas“ (Goldmachedorf) imenovati; kér pa je Goldenthal pravo imé vasi, od ktere pričjóča pripovest govori, smo jo raji Zlata Vas imenovali, misleči, de je ta naslov vsimu bolj pristojin. — Poslednji póli bomo priložili nadpis knjizice, ktera lepo zvezana bo ravno tako podučívno kakor kratkočasno berilo mladim in starim.

Vredništvo.

Žitni kup. (Srednja cena).	V Ljubljani		V Krajuji	
	4. Sušca.		28. Svečana.	
	gold.	kr.	gold.	kr.
1 mernik Pšenice domace	2	23	2	20
1 » » banaške	2	29	2	23
1 » Turšice.....	1	34	1	50
1 » Soršice.....	—	—	2	—
1 » Réži.....	1	48	1	56
1 » Ječmena.....	1	39	1	36
1 » Prosa.....	1	37	1	50
1 » Ajde.....	1	31	1	26
1 » Ovsa.....	1	—	—	55

kjer je bil že poprej zasmrajen vol, žonta ali kaka druga slaba pijaca, in si tako dobro vino spridijo. Naj bi se vunder vsi vinorejci v vsim po lepih naukih Vinoreje častitiga gosp. Vertovca ravnali, in ki si ne morejo napraviti navadnih vinskih stiskavnic, ki po 30, 40 ali še več goldinarjev veljajo, naj si vsaj to malo zelno stiskavnico omislijo, ktero si lahko tudi za vinske tropine stiskati pripravijo. Tode ne v zelni posodi, ktera ni za vino, temuč v drugi, ki mora biti nalaš za to pripravljena po navadi druge stiskavnice. Kakor je v kostéh nar bolji moč za dobro juho (župo), ravno tako je tudi v vinskih mokrih tropinah nar bolji moč in dobrota vino dobro in terdno ohraniti. To resnico vsi umni, vinorejci spoznajo. Samo nekteri nevedni se radi golju-fajo, in kër svojih pridelkov práv oberniti ne véjo, sami sebi škodvajo. Pustite tedej, ljubi kmetje, ob času bendime (tergatve) vodo v vodnjakih (štirnah), spravljajte v svoje hrame čisto vino, in kader si hočete pri delu žejo vgasiti, tistikrat zmešajte, kakor modri učí, vino z vodo, de boste svoje zdravje ohranili, in celo léto kej dobre kaplice imeli; kar vam čez ostane, boste tudi lahko in dobro prodali.

Iz Barkole.

J. R.

Istrijanski Slovenci med Teržaškim in Reškim morjem.

(Dalje.)

Kadar tako trudni, lačni in žejni (če so od dalje prišli), nekoliko časa posedijo, jih pa za njihno terpljenje obéd (kosilo) plača. Vsi možki se vsedejo okoli mize; ženske pa naših Slovincov, kadar je kdo drugi zunaj domačih pri obédu, ne pridejo k mizi. — Zdej se juha zakadí na mizi, in — vse druge misli in govorjenja v nemar pustijo — samo na juho gledajo in mislijo. Za juho pridejo jetra; préden pak jih jedó, začnejo délati pogodbe za ženitev, to je, kaj de bodo nevésti darovali, kakor postavim: škrinjo, obleko, perstane i. t. d.; — kaj de bo ženin svoji nevésti daroval v denarjih ali v polji; koliko de bodejo dali za pir (ženitno veselje) žita, móke, mesa, vina in drugih reči. —

Od dote ni pri nas nič govorjenja, kër naši Slovinci, dokler živijo, nič dote ne dajo svojim hčerkam; po njih smerti pa dobi vsaka svoj dél (legitima), brez de bi bilo potreba, pri ženitvi kej od tega govoriti. —

Če se ne morejo med sabo pogoditi, vstanejo, vzamejo molčéci svoje konjiče, in jo proč potegnejo, kakor de bi nič ne bilo med njimi. — Če se pa za vse dobro pogodijo, obédovajo naprej, in vesélo napivajo eden drugimu, posebno pa ženinu in nevésti: „Na zdravje“ „veliko lét“ „Bog živi!“ in oni odgovarjajo: „Amen“ „Bože daj“; in tako ga pijejo, — brate ti — brate jaz, de jim poslednjič ne samo v glavo, temuč tudi v péte vdari. —

Kadar vse končajo, daruje ženin nevésti kakošno ruto, ali kakošin križ ali serce pozlačeno, kteriga potlej na persih nosi; nevésta pa vsim da cvetličic, ktere nosijo na klobuku do pira. — Za tém se eden družiga (samo možki) objemajo in licujejo (kušnejo), prosijo eden družiga za zamiro, de so „premalo poslužili“ in drugi „da su jih previšji dišturbali“, zajahajo svoje konjiče, in gredó kakor blisk broč. Po poti pojejo, ali kakor oni rečejo „bugarijo“; in čeravno véasi pijani, se vunder malo kdo iz konja na zemljo prekucne. —

Nekaj dni za tem gredó ženin, nevésta in starši njihni k svojimu plevanu (fajmoštru), prosit, de bi bili naukljani. Nevésta že po poti zmirej od zadej ostaja, — v hišo gosp. plevana pa stopiti jo je jako sram;

marsikaka deklica popréd plaka (se joka), in je vsa rudeča od sramožljivosti. Po tem ju plevan izprašujejo v kerstjanskim nauku, in, če dobro odgovarjata, dobita spričik njune umevnosti, in s tem gredó k gosposčini za pripuščenje. — Med tém se pripravi vse za pir; — kako pa de se na piru sučejo, drugo pot. — (Dalje sledí.)

Dopis iz Litije.

(Potres v Litii in v Šmartnim.) 8. dan tega mesca 10 minut po tretji uri zjutraj, ko so ljudje še sladko spali, je bil v Litii in v Šmartni na Dolenskim tako hud potres, kakor de bi se bilo hotlo vse ukup zrušiti, in desiravno ni čez 1 trinitijo terpel, so se bili vunder prebivavci teh krajev silno prestrašili, kër marsikteri si je mislil, de ob Savi podzidovje železne ceste na kup leti. —

J. O. Lepstanski.

(Poboljšanje lanjskih pustnih šém.) V lanjskih Novicah so bile pustne šeme zavoljo nespodobniga obnašanja v tergu L. zlo grajane, in v černe bukve začerkane; letašnji predpust pa ni bilo ne pustni dan, ne na pepelnico, nič tacih šém viditi, temuč večidel so vsi tisti, ki so lanjski pust preveč noréli, na letašnji pepelnico v cerkev k sv. maši in k pepelenju šli. — Če so to ne samo iz strahu pred žendarji, ampak iz dobriga namena opustili, zaslužijo léta v zlate bukve zapisani biti. —

J. O. Lepstanski.

Pravlica od snega mesca sušca.

Sneg mesca sušca je revnih kmetov gnoj, pe-gastim ženskam pa lepotilo, ako si z njim svoj gerdi obraz umivajo. — Pa gorjé kmetu, kterimu mora sušca sneg gnojiti, in sirota ženska, ktera od snežnice ličnosti pričakuje!

Novi darovi za cerkev v Ferlugi.

V. 9. listu smo razglasili veselo oznanilo, de je nek dobronik iz Gorenškiga 50 gold. za sosidanje tako potrebne cerkve v Ferlugi na Dolenskim namenil; danes zopet oznamimo, de stase nek dobronik gospod 10 gold. in neka ljudomila gospá tudi 10 gold. v ta namen podariti zavezala. Tudi ta dva dobronika sta iz J. Gorenškiga in oznanili smo undan vse tri gospodu Kobétu, ki so v 6. listu prošno zastran te potrebe razglasili. — Nadjamo se, de se je že tudi pri gosp. Kobétu marsikak dobronik Dolene oglasil, ki bo v ta namen kaj podaril.

Vredništvo.

Popravik.

Pri natisu poslednjiga lista se je v pesmi »sv. Magdalene na gori« zadnja verstica tako pokazila, de se ima ravno narobe brati, namreč:

Se zdaj opomni nemško nje imé.

Žitni kup. (Srednja cena).	V Ljubljani		V Krajuji	
	18. Sušca.		13. Sušca.	
	gold.	kr.	gold.	kr.
1 mernik Pšenice domače	2	20	2	23
1 » » banaške	2	26	2	26
1 » Turšice	1	25	1	42
1 » Soršice	—	—	1	58
1 » Rži	1	48	1	50
1 » Ječmena	—	—	1	34
1 » Prosa	1	51	1	50
1 » Ajde	1	29	1	28
1 » Ovsá	1	—	—	54

Vrednik Dr. Janez Bleiweis. — Natiskar in založnik Jožef Blaznik v Ljubljani.

Pervi slovénski list brez cenzúre.

konstitucijo hvalili, in celi večer očitno na tergu lepe pesme prepevali cesarju v hvalo. Mir, edinost in ljubezen do cesarja in do naše drage domovine si bodo vsi Višnjani tudi prihodnjic z vso močjo ohraniti prizadevali.

Istrijski Slovenci med Terzaškim in Reškim morjem.

(Dalje.)

Kadar pa ima biti pir, se en dan popred ubijejo janci, skopci (kostruni), letuče in se vse pripravi, kar je za gostovanje potrebniga. Za tem se pozove prva ženova in nevéstna žlahta: koliko de jih sme eden in drugi poslani na pir, se pogodijo že v oni pogodbi, od ktere sim zadnjič povedal, in sicer tako, de če — postavim — ženin jih dopélje dvajsetero na pir, nevésta jih samo desetero smé dopeljati. — Na dan poroke gré ženin, in samo možki ž njim, po nevésto, in po poti streljajo, posebno, kadar pridejo že blizo hiše nevéstne. Vsi imajo vence na klobukih, nar veči vence pa ima ženin in kum; v nekterih krajih gré pred „zvanimi“ (svati) eden z banderam, na katerim je na verhu en kolač, na verhu kolača pa veliko jabelko; tisti, kateri nosi to bandero, se imenuje „barjaktar.“ — Kadar pridejo v hišo, podá ženin nevésti en par postoli (čevljev) in en par nogovic; tako tudi njeni materi, če je še živa, sicer pa tisti, ktera je hišna gospodarica. Nevésta obuje té nogovice in postoli, zakaj samo v téh smé iti h poroki. Pri tem ji kum pomaga, in de — kakor pravijo — po srebro gré v cerkev, ji mora kum staviti tolarje v postoli.

Kadar imajo iti iz hiše, pride nevésta s trémi jabelki v rokah, ktere serdito meče v ženna; on se brani in skriva; če mu pa eno ali drugo v lice ali na nos priletí, se vsi smeja in rugajo. Po tém ženin berž pobere jabelka, jih spravi, in jih kadar iz cerkve gredó, z nevésto pojé. —

Nevésta se od drugih devic razloči, de ima vso glavo s svilnimi verbeci ovito, kateri po plečah doli visijo, in odzadej na glavi ima svitlo krončico. — Kadar gredo od hiše proč, jo prime kum za ruto, ktero ima ona na desni strani na pasu, in jo pelje, de se mu ne skrije, do cerkve. — Če pa jasejo (jezdarijo) do cerkve, se pa kumu ni potreba bati, de bi mu nevésta ušla, kér ji dajo nar slabejšiga konja.

Po poti imajo posebno glasbo (muziko); dva človeka grésta s pišalama, od katerih eden vodi tanjko, drugi pa bolj debélo prilaga; tudi pojejo: „Kraljeviča Marka“ in „divojka je obečana“ *) in več drugih pesem po dva in dva skupej.

Kadar pridejo tako do cerkve, pelje kum nevésto k oltarju, ji velí poklekniti na lévo stran ženna, in tako zadobista sv. zakon in blagoslov.

Za tém gredo iz cerkve, in nevésta vzame od ene svojih mladih en kolač, ga pomoči v blagoslovljeno vodo, se z njim pokriža, in ga verže iz cerkveniga praga med ljudi, kateri se valjajo večkrat po tléh za-nj. Še zmiram derží drug nevésto in tako grédo s svojo glasbo, ktera jim je práv všeč, plesat, ali v hišo, ali pa pod milim nebam. Na posléd gredo na obed v hišo nevéste. —

(Dalje sledi.)

Prigodba

iz življenja rajnciga korarja gospoda Valentina Staniča.

Sladak je spomin na miloserčniga gospod korarja Valentina Staniča vsim, kateri ga po njegovih lepih

delih poznajo, in koristno je njega večkrat v misli vzeti, kér tako bojo drugi napeljevani, njega posnemati. Pa še le bolj Staničev izrisani obraz tistiga veseli, ki ga je po osebi poznal, in celó tistiga, kateri vsakdan streho pred očmi ima, pod ktero je bil Stanič pervikrat svitlo sonce zagledal, in posebno pa mene, kér tisto hišo za stanovanje imam, ktero je On sozidal bil. Zatorej se čutim v sercu rajncimu dolžán, neko prigodbo razglasiti, pri kateri je bilo njegovo življenje v nevarnost prišlo.

Ko so gosp. Valentin Stanič še vikár v Ročini bili, so si na glavo naložili, svojimu kaplanu lastno hišo sozidati in so speljevanje kaplanije sami prevzeli. De bi tako speljevanje po redu šlo, so hotli po svoji navadni skerbi vse sami viditi in vediti, in zmirej so okoli zidarjev in tesarjev hodili, kamnje, apno in les pregledovali. Kadar so zidovi že do verha speljani in v zgornji stanici trami za pode počez zmetani bili, pridejo gosp. vikar Stanič, in prederzni na ravnost po enim brunu tje gredó. Pa komej sredo bruna dosežejo, se na enkrat brun, ki ni bil še terdno položen preberne, se Jim spod nog spodmakne, in gosp. Stanič padejo; pa k sreči so pri padenji nanaglama brun z obema rokama objeli in tako v zraku obviséli, dokler niso delavci z lestvico na pomoč priletéli in gospod vikárja nevarnosti oteli. Ako bi gosp. Stanič tako sebi pričijoči in z rokama hiterni ne bili, gotovo bi Jim k zdravju ne bilo služilo, šest sežnjev visoko na terdo skalo pastí. Ko so nevarnosti odšli, so sami z navadno priprostnostjo rekli: „Saprabolt, skorej bi me bili mertviga pobrali“, in kmalo so neprestrašeni drugej na visoko gori stopili.

Ta prigodba, ktera je takiga moža, ki je čast naše ljube domovine, skorej ob življenje pripravila, mi večkrat v glavo pade, kadar po svoji izbi na tisti brun stopam, in podoba rajnciga korarja na zidi pogledam.

V Ročini mesca svečana 1848.

F. J. Cafov.

Zastran gosp. Cafoviga slovenskiga slovnika.

Od več strani in že mnogokrat vprašani, kaj de je z obljubljenim novim slovníkam, smo se obrnili na častitiga gosp. Oroslava Cafova in Jih vprašali, kdaj de bo prišel Njih željno pričakovani besednik na beli dan? Častiti gospod so nam 1. sušca sledeči prijazni odgovor poslali, kteriga tukaj radovednim bravcam na znanje damo, nadjajoči se, de nam iskreni rodoljub ne bojo za zlo vzeli, ako damo med občinstvo, kar občinstvu gré.

„Vprašali ste me — pišejo gosp. Cafov — kaka je z mojim slovníkom: Resničo Vam ovádim, ter okolnost ne prikrijem:

1. Sprave — nabirkov za slovník imam toliko na kupu, da še pred dobrim létom ne mislim nič skládati; rajši nič, kakor poverhoma!

2. Kér je še gosp. Dr. Murkov besednik zmirom na ponúd, se mi močno zdi, da se zdaj ravno ob važni dobi razvijanja Slovéntstva in Slovánstva s svojim délam ne smém prenaqliti.

3. Vmés še Slovéncam za kratnočasno berilo skerbím. Drago bi mi bilo od gosp. Blaznika, perváka med slovenskimi tiskárji izvedeti, ktere Krišt. Šmidove pisma še na Slovénsko niso preložene; jaz bi si prijatelov našel, da bi prestávljali; kaj ti, da bar naši Slovence po takim branji hrepené. Vsej se molitvene bukvice le samo v cerkvi rabijo, domá pa so v hiši na polici ali v škrinji hranjene — dogodivšinsko (zgodovinsko) knjigo pa težko iz rok izpustiš, kér ti je jako zavzetna! Pa Bogu bodi potoženo! kmet ne vé, kaj bi si kupil, kér so takovi gospodje sila redki, kateri bi si užé bili knjižno založnico ali vsaj brav-

*) Ta pesim izvira od prvih časov, ko so starši majke od 8 ali 10 lét obečali, kakor je navada belih Krajncov, v 43. listu Novíc 5. tečaja popisana; tudi druge navade pri ženitvi so zlo enake navadam belih Krajncov. —

Prinesel jo je na Ipavsko nek kmet iz Zapóg kakor nepremakljivo resnico. Na svoje ušesa sim ga slišal jo povedati in drugi poslušavci so jo za golo resnico sprejeli, de so šli možjé (pa ni práv vedil povedati kateri?) tam od Dóba, je djal, na Dunaj pred ministra Pilersdorfa, ga vprašat: kakó je zavoljo davkov? In prinesli so novico, de je ravno pred njimi bil tudi nek baron, pa po kmetiško oblečen, pred ministram, kateri je pa vse drugači z njim govoril, kakor oni; zatoraj se je Pilersdorf za glavo prijel, globoko zdihnil, in še clo zašental, ko so mu baronovo sleparijo povedali, de ni kmet, kakor je oblečen bil; njim pa je rekel: pojte le domú in povejte vsim svojim sosédam, de vse tlake in desetine so proč. Podal jim je tudi pismo, ktero vsakimu kmetu pokažejo, ki ga hoče brati, pa nobenimu gospodu ne, kér Pilersdorf sam jim je tako zapovedal!! — Kaj ne, de je lepa? Gotovo noben godec ne more kmečkim ušesam kaj prijetnišiga zagósti, zatorej se tudi rado veruje. — Zakaj se pa takó godi? zakaj hodijo kmetje (pa pаметni in pošteni kmetje sploh vendar ne, ampak le dobro plačani sleparji) na Dunaj zavoljo davkov opraševati? Če hočete vediti, vam jez povém, de to se godi večidel zató: kér so evropejske ljudstva, kakor so nekđaj po vesoljnim potopu sveta spet obilno zarejeni ljudjé svojoglavno zidali babilonski turn (kar se pravi zmešnjava), tako so hotle zdaj tudi evropejske v svoji predérznosti in ošabnosti večidel na lastno modrost in moč zaupajoče ljudstva velik velik turn pozemeljske časti in sreče do oblakov neba postaviti; zidale so ga nepretegama že nekaj čez 30 lét; že tako visoko so ga bile sozidale, de se je marsikterim zdélo, kakor de bi že nebeške godce slišale: ali Bog, mojster vsih zidarjev in delavcov, kteriga niso vselej za svet prašale, on, ki ošabnost zmirej čertí, je létas sušca mesca stopil med nje — in na! — zmešal jim je jezike, de narod naroda in stan stanú več práv ne razume, kar ljubezen, pokoršino in edinstvo zadeva, kakor bi bil sam peklenski mérčes, očé lažin in sovražnik resnice, ljudém v glavo trešil. Nekterim kmetam je skorej vse laž in zvižaja, kar réče gospod; kar pa réče lažnik in širokoustni slepár, to jim je gotova resnica! še celó od duhovnih pastirjev, kdorkoli jim v sedanjih zmešnjavah resnico govori, marsikteri réče: ta z gospódo derží! (dosti izgledal bi vam vedil povedati) in se jim ne veruje, zakaj prišli so časi, od kterih je že s. Pavl Timoteju govoril, de bodo hudi, rekoč, de si bodo po željah učencikov iskali, de bodo svoje ušesa od resnice odvráčali, lažém in kvantom pa jih nastavljali. II. Tim. 4, 3-4. J. Podrebernicki.

Istrijanski Slovenci med Teržaškim in Reškim morjem.

(Dalje.)

Kadar banderaž zaupije pred hišo ženina, pridejo vúnkaj z laternami mlade, ravno tako, kakor sv. evangeli pripoveduje od desétero devic, ktere so čakale na ženina (Matth. 25.); hišne vrata od znotrej zaprejo, de ne ženin, ne nevésta, ne svatje noter ne morejo, ampak, čeravno bi bil dež, morajo odzvunej ostati. Potém, kadar se že dolgo prepirajo, in kadar se jim zagotovi, de je nevésta vrédna, de se ji odpré, odpré mati ženina vrata, vérže ženinu in nevésti ruto za vrat, jih pélje tako v hišo, in jih objame; to ruto obderží nevésta za dar. Za tém se pozdravljajo in objémajo po hiši; nevésta vérže en kolač v oginjš, kteriga pa kuhar berž pobere in v žep spravi, misleči si, de je bolje, de ga on pojé, kakor pa de bi zgorel. —

Pr eden se vsédejo k večerji, opravi stari svat svoje zadnje opravilo; on pokaže nevésti ročni malin (Handmühle), serp, matiko in druge hišne orodja, in ji réče, de od zdej za naprej se ne bo več s cvetličicami

igrala in ovce pasla, ampak de bo mogla na polji in v hiši delati. —

Zdej rastegnejo na tla pert, pod kterim je en nož, ena pistola in ena sekira; ženin poskoči gori, in obljubi pred vsimi, de neče nikoli tega orožja rabiti zoper svojo ženo. V nekterih krajih gré tudi nevésta na pert, in stari svat ji postavi kolač na glavo, kteriga zopet vzame, in ga ženinu postavi na glavo, potem zopet nevésti, in med tem svatje pojejo; za tem večerjajo in gredó spat. —

Drugi dan zjutrej morata ženin in nevésta rano (zgodej) biti na nogah; nevésta nima več prazničniga oblačila na sebi, ampak je oblečena v modrini (iz rujaviga sukná). Zdej mora hišo pométati, de jo vsi vidijo; nekteri izmed svatov pa poskusiti jo v poterpežljivosti, ji smeti nazaj po hiši mečejo. Kadar ji tako več časa nagajajo, se ženin za-njo potégne in vse iz hiše spodí. —

Potem vzame banderaž svoje bandero, neki drugi bren to za vodo nositi, tretji kruha in sira, čertí puteršek vina, in tako péljejo nevésto na štérno ali na studenee, kamor bo mogla za naprej po vodo hoditi. Kadar tje pridejo, pojedó in popijejo, kar so donesli, napolnijo bren to z vodó in silijo nevésto, de nej jo domú nese; ženin jo brani in svate z vodó poliva. Potem gredó na obéd.

Takó se nehajo piri (ženitnine) naših Slovincov. V zakonu so večidel srečni, mirni, in od ločenja zakonskiga nič ne véjo.

(Dalje sledí.)

V rečéh slovenskiga pravopisa.

(Konec.)

Kér stari ga (Bohoričeviga) pravopisa razun majhne množice Slovincov nobeno drugo slovansko ljudstvo ne piše in tudi nikdar ni pisalo, — kér gosp. Metelkov pravopis še clo Krajnca od Krajnca, še bolj pa od Štajarca in družih Slovincov loči, naš sedanjí pravopis pa nobene ločitve ne dela, in se mu tedaj tudi ni treba pogube bati, zató kér je edin z ilirskim in zlo enak pravopisu družih Slovanov, kterih bukve in časopisi se bojo zmirej bolj med Slovenci razširjevali — kdor — pravimo — vse to le nekoliko premisli, bo lahko razsodil: kterimu pravopisu prednost gré. S tem pa nočemo réči, de je novi pravopis brez vse pomanjkljivosti — tode kteri pravopis je na svétu, ki je popolen? Kteri jezik zamore to réči? Nobeden.

Pa pustimo vse to besedovanje na strani, in ozrimo se po Slovenskim in poglejmo: kteri pravopis zdej kraljuje na Krajnském, Štajarskim, Koroškém, Teržaškém in Goriškém? v kterim pravopisu se natiskujejo zdej nar imenitniši knjige?

1. V stari Bohoričici se zdej nobene druge bukve več ne pišejo, kakor molitevne in pa pratike.

2. Že v létu 1832 začeti prepír zavoljo Metelkoviga pravopisa se je — kakor večidel naših braveov véla — v létu 1833 tako hudo vžgal, de se je popisala cela knjiga pod nadpisom: „Nuovo disca cciamento di lettere inutili, d. i. Slovenischer ABC-Krieg, Laibach 1833.“ — In odtistihmal je zginil gosp. Metelkov pravopis iz natasa. Drugači pa je z njegovo slovnico (gramatiko), kteri vkljub overženih čerk radi podamo nevsahnjivi venec slave.

3. V létu 1843 so jéle Novíce po malim novi pravopis pisati, ki so se dolgo branile Bohoričici slovo dati, dokler jih niso od vsih strani Slovenskiga naznanovane vošila pisavcov premagale, kterim so se pa potem rade udale, ko so spoznale, de so vošila občinske. Gospodje R. M. in J., ki so Novicam koj v pervim začetku prijazni pomočniki bili, bojo poterdili, de se v vpeljanji noviga pravopisa nismo prehiteli. — Zdej se pišejo v novim pravopisu vsi slovenski ča-

tanjko oznanili, kako se te rastljine sejati in obdelovati morajo, kako se iz semena jedra od mehenic naj ložje ločijo, in na dalje de bi nam povedali, če se to olje ravno tako delati more, kakor lanéno, orehovo, in bučino, ali je pri tem delu kaj posebniga potrebno storiti? Vse te reči si od vas drage Novice na tanjko popisane serčno želimo. *)

V—č.

Za kogá se potegujejo Novice
zastran desetine in tlake: ali za kmeta ali za gospódo?

Od mnogih strani smo slišali in so nam tudi pisali, de se Novice zastran tlake, desetine i. t. d. preveč za kmeta potegujejo; spet od drugih strani nam pa očitajo, de preveč z gospódo deržimo. Kaj je tedej resnica? Kdo ima práv? — Na ravnost jo povémo: de nobeden.

Resnica je: de se Novice vedno za pravico potegujejo; torej morajo, kar je práv, s kmetam, pa tudi z gospódo potegniti. V teh zadevah le z enim deržati, bi bila krivica. Poslušajte zakaj. Dobro vémo, de bi slajši pesmice kmetam zapéti ne mógli, kakor če bi jim rékli: „desetina, tlaka in vsi dozdanji gruntni davki so proč brez vinarja — in krivica je, ako bi mogel kmet kaj plačati.“ Ta pesmica bi gotovo vsim kmetam nar boljši dopadla — pa kaj bi pomagala, če bi le prazna pravlica bila! Kdo bo potem grajšakam in drugim posestnikom povernil, kar jim po pravici gré? Ali Cesar? Dobro bi bilo in serčno bi to kmetam privošili; tode kje bojo Cesar denarje dobili, de bi vse te reči odkupili? Nam vsim bi mógli nove davke naložiti, kterih se bo pa tavžent in tavžent ljudi branilo, ki nimajo ne njiv, ne senožet, ne gojzdoj, kteri tedej tudi niso dolžni, gruntnih davkov prevzeti. Kakor kmet za rokodelca, fabrikanta in druge stanove nič ne plačuje, kteri imajo svoje davke, tako tudi rokodelec, fabrikant in drugi stanovi ne bojo hotli za kmeta plačevati. Vsak plačuje od svojiga posestva. De pa vsa desetina, vsa tlaka in vse druge dolžnosti niso čez kmeta kakor slana čez polje z zraka ali ljufta padle, ampak de se njih odrajtovanje, čeravno ne vse, vunder veliko njih na stare pravične zaveze opira, to smo skazali v 45. do 48. listu Novíc 1846. léta.

Dobro pa nasproti tudi vémo, de bi slajši pesmice grajšakam in drugim posestnikom zapéti ne mógli, kakor če bi jim rékli: „desetina, tlaka in vse drugo se bo vam tako odkupilo, de ne vinarja ne boste zgubili.“ Ta pesmica bi gotovo vsim grajšakam in desetinskim gosposkam nar boljši dopadla — pa kaj bi jim pomagala, kér bi tudi le prazna pravlica bila! Grajšaki in drugi posestniki bojo mógli veliko veliko zgubiti, kar so dozdej vživali, de se bo kmečka reč tako poravnala, kakor je potrebam sedanjih časov primerjeno. Prekucije sedanjih časov tirjajo pravično svobodnost vsaciga stanú, de ne bo več en stan sužen družimu, ampak de bojo vsi med sabo živelí kot prosti ljudjé v prijaznosti, miru in pravi ljubezni. De se bo pa móгло to doseči, bojo mógli grajšaki in druga gospóda marsikter goldinar na oltar domovine položiti.

Zna biti tudi, de je bil marsikter posestnik ali oskerbnik o dertník, — vse to pa se bo móгло, in če je res, se bo tudi dalo spričati. Brez spri-

čanja pa se ne bo nič opravilo, kér prostost ali svobodnost (frajost) ni razvujzdanost, de bi zamogel kdo ravnati, kakor bi po svoji glavi hotel. Brez postav ni nobene dežele na svetu in je tudi ne more biti, — kjer so pa postave, tam so pravice, pa tudi dolžnosti. Če so kmetam na Ogerskim in Hrovaškim desetino in tlako odpustili, kjer so zaveze z grajšaki in kmeti drugačne, kakor v družih deželah — nima to nobene veljavnosti za druge dežele našiga cesarstva.

Če grajšaki in druge gruntne in desetinske gosposke ne morejo brez plačila pravične desetine, tlake in družih dolžnost svojim podložnim dobrovoljno odpustiti kakor na Poljskim, bojo mógli Cesar to reč na-se vzeti, kar se bo na Dolenskim, kjer je posebna revšina domá, berž ko ne, móгло zgoditi.

Če se tedej Novice za pravico kmeta pa tudi za pravico grajšaka in desetinske in gruntne gosposke potegujejo, spolnujejo le svojo dolžnost in varjejo pravico, ktera je večna kakor resnica. Kmet in grajšak imata pravice pa tudi dolžnosti, in nobenimu se ne sme krivica goditi!

Teh vodil se Novice vedno deržijo in se ne bojijo nobenih protivnikov. Pravica je z njimi. Derzavni zbor na Dunaji bo gotovo tudi pravično razsodil.

Vredništvo.

Istrijanski Slovenci med Teržaškim in Reškim morjem.

(Dalje.)

V sv. pismu stariga zakona se bere: „Človek, rojen od žene, malo časa živi, in je poln težav;“ zató vam bom zdej, kér sim zadnjič od keršenja govoril, od pokopovanja nekaj povédal.

Kadar kdo naših Slovencev umerje, dajo to precej prvi rodbini na znanje, ki vsaki pot pride k pogrebu. Mertviga neséjo naj prvo v cerkev, kjer se maša in bilje učinijo za dušo njegovo. Če ravno so ubogi, vender napravijo, kolikor je mogoče službe božje za-nj; če bi kdo kakiga mertviga ne pustil pokopati „s častjo,“ se vsim zlo zaméri. Možki, kteri gredó za mertvim, so oblečeni v svoji suknjeni obleki, če ravno je toplo in poléti; ženske kričijo in plakajo, se veržejo na trugo, kadar nosci počivajo, in so silno žalostne. Z mertvim, kakor de bi še slišal, govorijo, pripovedujejo njegove dobre lastnosti, ponovijo njegovo govorjenje in poducenje, tožijo, de jih je same zapustil, in to vse takó, kakor de bi péle. — Kadar donesejo mertviga (martvaca) na pokopališe, vsak véže malo zemlje na-nj, in reče: „Bog te pomiluj!“ — Potem gredó domú, in tam je obéd pripravljen; ta dan dajo vsakimu, posebno pa ubogim, jésti in piti. Preden se vsedejo za mizo, molijo za dušo pokojniga (rajnciga); pri obédu stareji izmed njih hvali pokojniga, in spet molijo za-nj, potem gredó žalostni domú, in nosijo večidel eno léto znamenje žalosti.

Naši Slovenci imajo veliko pobožnost do svojih mertvih, zmiraj se na-nje domišljujejo in za-nje molijo; posebno pa na vernih duš dan; celo noč imajo luč v hiši, in ta dan v nekterih mestih med sv. mašo toliko svéc v cerkvi po klopéh vžgejo, kolikor imajo mertvih od svojiga rodú. Ta dan so cerkve večidel polne; sin prižge v cerkvi svečo za svojiga pokojniga „čaca“ (očeta), moli, in mlo plače; žena prižge svečo za pokojniga možá, in za drobnu dítcu (majhne otroke), kteri so ta svét zapustili in molijo za-nje iz praviga, gorečiga serca. Kader se konča služba Božja za pokojne v cerkvi, gredó na pokopališe, in se jokajo, de se mora serce omečiti, ko bi bilo iz kamna. „Dragi moj čaca

*) Drugo pot bomo odgovor dali na pričujočo prošnjo.

(oče), dragi družje (mož) moj! in več takih milih glasov se sliši za tiste, kateri so šli pred nami z znamenjem vére in počivajo v spanji mira. —

V prvih časih so zakopavali mertve tudi v cerkvah, kakor napisi, v kamne rezani, kažejo; tako je ravno v naši cerkvi v Pični več takih napisov; posebno pa napisov od škofov, kér je bila naša cerkev nekdanja stolna. Bilo je vsih škofov skupej v Pični 61; prvi zmed njih je bil svéti Nicefor, mučenec v létu 524; in zadnji je bil G. Aldrago Anton od Piccardi, v létu 1767. Potem pa smo po njegovi smerti, in ravno od léta 1790 pod Teržaško-Kopersko škofijo, ktere vladar so zdej prečastiti gosp. Jernej Legat, katerih naj Bog živi za prid in korist njih céde mnogo lét! —

(Dalje sledi.)

Dopis iz Semiča.

28. maliga serpana.

Pri nas se je veliko noviga, pa malo dobriga in veseliga zgodilo. Veliko dobriga vina smo se nadjali, pa kaj pomaga — človek obrača, Bog pa oberne. 12. dan tega mesca pride huda ura čez naše gorice, de je toča od Gorene do Podturna vse pobila, tako de bo komej deseji del vina ostal. Bogú pa nej bo zahvaljeno, de nobeni drugi létini ni toča nič škodovala, tudi sadju ne. En teden po tem je Cerovec in Kervavéji Verh tudi práv hudo otépla, in čez 5 dni pa spet Gradnek, Praprovče, Sodji Verh, Zabrezje, Hrib, Cerovec in Kervavéji Verh tako pobila, de je malo zeleniga ostalo po goricah in po polji. Župan Fuks ima že tri léta svoje ngrade zavarovane pri Teržaški družbi; léta se mu bo vse povernilo, kar je poprejšnje léta plačal — drugi se pa zdej kesajo, de niso svojih vinogradov zavarovali — pa je prepóžno.

Pa še eno bolj žalastno novico Vam povém, saj toča ni nič noviga. 17. dan tega mesca se je začel pri nas pšenični popis. Gosp. Martin Kuralt gré z župani in z gosp. Grahkam nar pervo na Mladico; pa komej tje pride, že začne pri sv. Mihelu plat zvoná biti, in tudi pri sv. Roku in sv. Jožefu. Ljudjé začno skup dreti in upiti. Eni so upili oginj! drugi pa „tolovaji so!“ Nekteri pa so že vedili, kaj de je, in so na Mladico tékli, kjer je gospod Kuralt bil. Možjé in žene, vse je bilo skupej; le sreča, de še bója ni bilo. Gosp. Kuralt so mirno popraševali, koliko ima kdo snopja; kmetje pa niso hotli nič povedati, samo to so vpili, de nič ne dajo in so sramotili in zmirjali gosp. Kuralta tako, kakor de bi bil nar večí hudodelnik. Potem se iz Mladice vse v Sadino pada, možjé, žene in otroci spremljajo gosp. Kuralta in že spet zvonijo pri sv. Jožefu; tam se pri županu postavijo, kjer je kosilo napravljeno bilo, pa mu ga ne dajo v hišo, ampak je mogel v svoj hram (kelder) iti, kjer so ga pustili, — in takó so popis v teh vaséh dokončali. V družih vaséh so pa bolj pametni bili, de saj zvonili niso pa tudi ne zmirjali — popisati pa tudi niso dali. Sicer pa moram povedati, de nobeden pameten pri ti grózi zraven ni bil! V naši fari noče nihče desetíne dati, in če bi tudi kdo hotel, ga pa drugi strahujejo, de ga bojo stépli. *) —

Boljši novo vino je pri nas po 1 gold. 50 krajc., boljši staro po 3 gold. in 20 krajc., srednje pa po 2 gold. in 40 krajc. Pšenica je pri nas po 2 gold. Na Metljiškim somnji se je dobila po 5 dvajsetíc, zdej se je pa spet precej podražila. — Matija Smrekar iz Stare Gore je iz Laškiga domú pisal in županu F. 60 gold. dobriga denarja poslal, de naj mu jih shrani ali pa na obrest da. Iz tega vidimo, de našim fantam na Laškim denarja ne manjka in de je res, kar so že davnej „Novíce“ starišem oznanile, de naj nikar ne pošiljajo denarja na Laško. — e —

Kakó se Madžari v sedanjim boji s Serbljani obnašajo.

V nemških novicah, ktere so začéli v Belim gradu z nadpisam „Serbljan“ na svitlo dajati, se bere v sostavku: „Grauelthatender Madyaren. Officieller Bericht an das Haupt-Comité in Karlovic“ to le:

Péti dan mesca maliga serpana smo bili po bitvi pri Feldvaru, v kateri smo se tudi mi zdolej podpisani bojevali, od našiga stotnika, gospoda Bogdana Bosniča v Feldvar poslani, tam pokoj in red storit.

Ko v Feldvar pridemo, gremo narpred v madžarsko cerkev, opravimo tam svojo molitev in se podamo potem v svojo cerkev. Pa kaj vidimo tukaj! povsod nečloveško hudobijo, sirovo razdjanje, — Vrata so bile z železnimi drogmi in pušicami s šteklov veržene; pred vratmi je bil ogenj narejen, kjer je nekersanski sovražnik cerkovne stóle in drugo lesnino sožgal, — cerkovni stoli in tudi škofovi sedež so bili razbiti — na sredi cerkve je ležal stekleni svečnik razdrobljen, — podoba matere božje je bila sicer na svojim mestu, pa vsa prestreljena in oči so bile z bajoneti prebodene; ravno tako je bilo s podobami družih svetnikov; veliko jih je ležalo na tleh z nogami pohojenih! — Vse lampice so bile razbite in po tleh razmetane; še celo lampici, kí je visoko nad oltarjem Kristusoviga križanja viséla, niso prizanesli; tudi ta je razbita na tleh ležala. Cerkovne bukve so bile po zemlji raztrošene, večidel vsi listi so bili iz njih iztergani in sožgani. Néki desetnik (korporal) iz Čuruza je njih ostanjke pobral in vsak list verno poljubivši in solze kersanske britko prelivajóč na eno mesto znosil. — Stopili smo pred véliki oltar, — oh! tukaj se tudi mi drugi nismo mogli solz zderžati; vse, vse znamnja naše kersanske vére, še celo presveto rešnje telo je bilo razbito, z nogami potaptano, oskrunjeno! Veliko zagrinjalo in oltarjevi pert sta bila raztergana in v več mestih pregžana — skrinja mirú in sprave (tabernakel) odperla in sveto olje in sveti zakramenti raztreseni in potaptani! — Okamnjeni smo stali tukaj nad tako neizrečeno hudobijo, pa tudi razserdjeni, kér smo pravoverni kristjani, in nikoli bi ne bili mogli verjéti, de se kadej kaj taciga na svetu primériti, nar menj pa, de se cesarstvu, za katero se je toliko stoletij naša kri prelivala, nam taka zgoditi more. Ustnice se nam trésejo, pa vender moramo nar večí gnjusobnost povédati. Na oltarji smo našli, razun de so tudi tukej zakurili, človeško blato! Poslušajte! Oh poslušajte! Z eno besedo, kamor so se naše oči ozerle, povsod je bilo vse razdžano in oskrunjeno!

Damo to častitimu odboru pohlevno na znanje in prosimo v ponižnosti: to svetu oznaniti, de vsak pravoverni kristjan, in sploh vsak, kdor kersanstvo spoznava, vidi, de náš sovražnik ni samo namenil, našo narodnost, ampak tudi našo kersansko (iztočno ali staroversko) véro zatreti.

kor jih imajo kmetje, in vsim mora enaka pravica biti. Puntarija ne bo nobenimu pomagala. Z lepo morata grajšak in kmet ravnati. Vredništvo.

*) Žal nam je, de moramo še zmirej take nespodobne reči slišati. Če že kmetje nočejo desetíne po starih postavah odrajtovati, ktere so po Cesarskim povelji za létašnje léto še veljavne, in če se vsi le na to zanašajo, kar bo na Dunaji sklenjeno, vunder nimajo pravice, se tako gerdo obnašati, svojim sosedam prostovoljno odrajtovanje braniti, in misliti, de desetina, tlaka in druge pravične dolžnosti bojo jenjale tebi nič meni nič. Poštení kmetje tudi tega ne mislijo, kér véjo, de to ne more biti. Res je, de revni kmetje posebno na Dolenskim bojo težko kaj plačali, in mi vsi želimo, de se bo kmetu njegov stan polajšal in de se bo vse natanjko pregledalo: ali je pravično, kar plačujejo ali ne — tode tudi grajšaki imajo pravice, ka-

prihodiš in pravice terpelji. Ako bi mogel ubogi kmet pa naprej vse v denarjih odrajtovati, bi mu ne bilo nič pomagano; teža bi se le iz ene rame na drugo prenesla, nositi bi mogel pa vender kmet. Kaj je tedaj storiti, de se kmetam teža odvzame, grajšinam pa krivice ne stori? To prašanje potrebuje godniga premišljeja — in ta premišljeja da zboru nar več opraviti.

Jez mislim, de vam bom ob kratkim od tega kaj več povedal, tako de boste veseli in de se boste prepričali, de tudi gospod za kmeta skerbi.

Dunaj 29. veličiga serpana 1848.

Ambrož.

Istrijski Slovenci med Terzaškim in Reškim morjem.

(Dalje in konec.)

Poslednjič, dragi bravci! vam hočem še nekatere verstice tistiga jezika za pokušnjo dati, kteriga Istrijani pod Učko govoré in ki se imenuje rimljanski ali vlaški jezik. Pri ti priliki bom ravno to, kar bo po vlaško, tudi v tistim hrovaškim narečji povédal, ki ga okoli Pazna govoré. Čujte:

Po vlaško: Jarna ¹⁾ fosta, ekruto ²⁾ rače. Fruniga ³⁾ kara avut neberito en vera čuda hrana, stata ⁴⁾ z mirom en rae sae kassa. Čerčeku sebodit ⁵⁾ su pemint, patita ⁶⁾ de fome e de rače. Rogata ⁷⁾ donke fruniga, nekaelj duje salec munka za živi. E fruniga siče, juva ai tu fost en jirima de vera? Zač ke n' ai tu tunče a te življenje prepraviti? En vera, sissa čerčeku, kantatam mi divertitam karlji trekut. E fruniga erzuč: S' ai tu en vera kantat, avmoče, kei jarna e, tu žoka. —

Po horvaško: ⁸⁾ Vu zimi bilo jest, i stid véli. Mrav, koji jesi nabral vu ljétu čuda hrane, je stal mirno vu svojoj kuči. Skergat zabivšise vu zémlju, je pátil glad i stid. Prosil je dákle mrava, neka mu dáde barem, da živi. I mrav reče: Kadé bil ti jesi vu duši poléto? Zač nisi onda življenja pripravil si? Vu ljétu, odgovori skergat, pevajuč razveseljeval sam memo hodéce. Imrav smejučise: Kad ti vu ljétu kantál jesi, sada kad zima jest, paka plieši. —

Po slovensko: Pozimi je bilo, in velik mraz. Mravljinec, kteri si je bil nabral poléti veliko živeža, je mirno stal v svoji hiši. Žrikove ⁹⁾, kteri se je bil zabodil v zemljo, je terpel lakoto in mraz. Prosil je tedaj mravljince, de ne j mu da saj toliko, de živi. In mravljinec reče: Kje si bil s svojo dušo poléti? Zakaj si nisi takrat živeža pripravil? Poléti, mu odgovori žrikove, sim pél in razveseljeval memo gredeóce. In mravljinec se mu posmélne: Če si poléti pél, zdej ko je zima, pa pleši. —

Andrej Zdešar, kaplan v Pični v Istrii.

Spomín popotovanja na sv. Višarje.

Vsako léto enkrat, če je le moč, jo potegnem enmalo po deželi. Letas sim bil s svojo rodovince in s starim prijatlam Alešem na Koroškim; cilj in konec našiga popotovanja pa so bili sv. Višarji, kjer sim Mater Božjo in pa svojiga draziga prijatla — neutrudljiviga prijatla matere Slave — gosp. Matija Majerja

obiskal, ki so zdej duhovnik na sv. gôri. Práv zdravi in veseli so na sv. Višarjih (ne Lušarjih, kar so mi gosp. Majer povedali, kér je še neka druga gôra blizo tukaj, ki se Višár imenuje) — mnogo sva se pogovorila zastran ene in druge slovenske reči, zavoljo besednika, kterimu hočejo tudi pomagavec biti, i. t. d. Škoda, de smo se mogli kmalo ločiti, kér smo namenjeni bili, še tisti dan iz Trebiža skozi Ziljsko dolino v Bleiberg priti. Nikdar tudi ne bomo pozabili prijetne vožnje na sanih, ktere gredó kot blisk z gôre navzdol. Mende de na celim svétu ni kaj taciga. V piči pol uri smo bili že pod hribam, na kteriga je 3 ure hodá. Na gôri je prijazin pogled krog in krog, na visoke hribe in prijazne doline. Pa si tudi lepsiga vremena nismo mogli vošiti, kakor smo ga imeli, zakaj sv. Višarji so visoki, kjer včasih tudi ob sv. Ani sneg pade. Konec tega mesca gréjo gosp. Majer z gôre v Zabnico, ktera pod hribam leži. — Zdravi in veseli naj bodo, kamor koli jih njih poklic pelje! Vrednik.

V slovenskih rečéh.

„Slechernpraviga slovenskiga rodú bo ptujcam ne le kar je po pravici ampak tudi kar je po dobroti dal, dokler s tem matere Slovenije ne vdari; torej se ptujeam, kjer jih primerna množica pri nas stanuje vkupej njih jezik v šoli zraven našiga učil bode; v pisarnicah pa pisma naj se za-nje v obéh jezikih delajo.“ Te besede gospoda Bučarja v odgovoru na moje vprašanje bi bile pač sméle že popred izrečene biti; primérjene so namreč, narazin tekoče konce pri nas zediniti. Ravno zató je bilo tudi moje vprašanje postavljeno, de je enkrat beseda izrečena, ki zna praznim prepriam pred konec storiti. Naj se ne zavzame tako serdito gosp. Bučar, de sim jez zató vprašal, kako se misli proti Nemcam in Italijanam med nami ravnati; sej bi se še pri njegovim lastnim odgovoru, če kdo na začetik gleda, lahko ne sodilo, de se bo na zadnje drugim jezikam kaj dovolilo. Kaka beseda, mislim, bi bila pa v tistih besedah tudi smela malo drugači postavljena biti. Od Nemcov ali Italijanov, ki med nami prebivajo bi menim ne bilo kakor od ptujcov govoriti; sej smo vsi pod enim cesarjem, pod eno ustavo; znalo bi se reči, de so sosedje, sodeželani (Mitbürger) ali kaj enaciga; beseda ptujcov je v stanu le zdražbe delati. Tudi ne véim ali bodo, postavim, v Terstu za dobrotu vzeli in ne za pravico tirjali kar jim dovolimo Slovenci; saj so unidan na nemški dopis slovenskiga društva italijanski odgovor dali. Ne preveč mogočno ¹⁾ govoriti proti drugim narodom; z zložnim ravnanjem ²⁾ bo Slovenija pred zmagala, kér si ne bo brez potrebe zopernikov delala. Tako serditim pa nekterim tudi ni potreba biti, kakor se včasih kaže; ni vsak Slovenii sovražnik,

¹⁾ Za božjo voljo! kje pa je tista mogočnost?

²⁾ Tudi mi smo teh misel, de s slogo in prijaznostjo se da več doseči, kot z gerdim; — pa kaj nismo Slovenci še zadosti složni in pohlevni?! Žalostno je, de smo Slovenci tako zlo svojo mater zanemarili, de, če se kdo krepko pa pošteno za svojo pravico poteguje, ga nekteri svojih sorojakov že sterimo gledajo in pravijo: »kaj je obnorel?« Gospodje po deželi imate lahko govoriti — vi ne veste skorej nič od sovražnikov, ki našo narodnost v mestu zalezujejo in našo ustavno pravico zatirujejo; tú je treba včasih na noge stopiti, zakaj v slovenskih mestih živimo trojne množice: eni so rodoljubi, mirni pazvesti varhi slovenske narodnosti; drugi so protivniki, očitni ali skrivni, ki une pisano gledajo; tretji pa — in tacih je nar več — so nečimerniki, kteri še zapopadka nimajo od domorodstva, ki je na svetu, razun vére, zdej nar svetejši reč; ti hočejo »Ruhe und Frieden un jeden Preis, und wenn sie auch Chinesen werden sollen.« Taki pravijo: kaj imam od tega, če sim Slovenec? Če bi bila slovensina zlata ruda, bi že vidili, kako bi jo kopali!

¹⁾ Jarna od laškiga inverno, zima.

²⁾ Kruto od latinskiga crudus.

³⁾ Fruniga od latinskiga formica, mravljinec.

⁴⁾ Stata od latinskiga stare (zakaj od latinskiga?)

⁵⁾ Sebodit od horvašk. zabostiše.

⁶⁾ Patita od latinsk. pati, terpeti.

⁷⁾ Rogata od latinsk. rogare, prositi. — Iz teh in družih besedi tega jezika se vidi, de je naj več besed po latinsko ali rimsko (rimljansko), zató ima tudi imé »rimljanskiga jezika.«

⁸⁾ Po horvaško se vse takó bere, kakor je pisano, in tudi i in l na koncu besed se izrekujeta.

⁹⁾ Žrikove je kakor velika kobilica, ktera z nogami na perutnice glas dela, od kteriga ima to imé. Drugo slovensko imé mi ni znano. Pisatelj.